Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера деналь ● ЕРА, 8 НОЯБРЬ, 1979 ШУ. № 134 (6109). ● Мах 2 кепиг.

Хьона, Даьхе!

Оаха лелаю 50 гектара тІа Іаьмий бешамаш, хІара шера 51 гектара тІа хІозду баьцадераш. Масала, пачхьалкхенна мах бача организацешка укх шера оаха дІаелар 722 тонн помидораш, план 600 йолаш, лийрІа хиннача дукхагІа — 301 тонн кабуц, 644 тонн Іаьмаш.

Халача хьелашка чуйцар сом а баьцадераш а. ХІаьта а шерра кхъ йоаржаь, хьинар хоо ца деш къахьийга план тІехкхоачашъе карагІдаьлар. Цунца цхьана, пачхьалкхенна дІабенна Іаьмаш планал кІезигагІа хилар, бІоьсти Іаьмий гаьнашта эиза техача хане хаоттамо эе дар бахьан долаш. Цхьабакъда пятилетка дІадаьвача хьалхарча кхаь шера сомий бешамашка овсара болх бар бахьан долаш, хьетІа оаха лийрхІа хиннача тайпара, пачхьалкхенна сом, баьцадераш дІадалар пхе шера план укх шера кхоачашъе вІашагІдаьлар коллектива.

Уж толамаш доаккхийнаре дакъа лаьцар бригадана юкъавоагІача беррига наха, къаьстта: Шубина Бэллас, Ишханова Маймгус, Гельдибаева Пытана, Сидорова Марияс, Портнова Валентинас, Ильясова Ибрагима, Гулоев Дауда. Шоай къахьегама толамаш Сийлахь-боккхача Октябра цІейна хетаду тха коллектива.

К. ГОЕВ,
Грозненски района «Пригородный» совхоза бригадир.

ОКТЯБРО БАЬККХА БОККХА ГІА

1979 шера 7 ноябре Москве хинна тІема паради къахьегамхой демонстраци

Исторе календара тІа октябрь — XX бІаьшерен керттера событи. «Аврора» йоккхий топаш аховсарца дІайолаелар адамлси вахарера керда зама — дуьне социалистически хунцара зама, — хІаьта Октябрьски революци яьшна хІара шу цу сийлахьча наькъ тІара кхы цІаькха а белггаларе хІамо хила дІаотт.

Шийн лизаш алсамдуьлаш, хІама хьакхоллача хьинарах йиза йолаш Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дизар деза ду Даьхено. Вай дІахьалхашкахьа дахара перспективаш белгальяьй КПСС XXV съезда исторически решенеш, хІаьта советски нах деган ура этта о ле лерпІалоа тІабийрэш кхоачашьеш ба уж решенеш. ДегІаенача социализма торонех биззза пайда эца гІерт.

Социализми машари вІашикъоастае йиш йолаш яц. Машарах долча ленински декрета тІера дІайолаелар вай мохка истори. ХІаьта цун массайолча этапашка машар бахьан лоаттабу къовсам Коммунистически партен Советски пачхьалкхени арахьарча политически наькъа керттера чулоацам а болаш хьабенна. Цох лаьца ІалаьматечІоагІа теша а виш хьаьлар ГДР вІашагІхьелла 30 шу дизара хетаь, Берлине хиннача торжественни заседане Леонид Ильич Брежнева: «Европе, вай планета хьыча еррига районашка санна, машар, чІоагІа машар хилар лоя тхона. Из — тха арахьарча политика чІоагІлард, цун керттера михъ. Из политика оаха лерргІа а лоргІа ца доалаш а дІахьо».

Советски Союзага — машарех дунен халкъашта юкъерча кхерамзлени чІоагІаленга — дерригача дунен халкъаш хьеж цох дегоюдало ещи тешам беници. Революционни юбилей гІозача дийнахь уж Москвагахьа, Цlеча майдангахьа — Іалаьмате доккхача октябрьски цІей центрага хьежаш да. Атта дац цу дийнахьи туйрено малагІа ди вайна лургда ха, баьъда цун бос масса а цаІ—цІе. Революце бос. Советий Мехка пачхьалкхен байракха бос.

Кремлевски пени тІа — СССР герб, дукхача къамий социалистически пачхьалкхен исторе эггара хьалха дукхача къамий социалистически пачхьалкхе вІашагІъеллача йиъпарашха йолча союзни республикай гербаш.

Хьаьщий трибунаш тІа тахан хьагулбенна Даьхено доккхал деш бараш: Коммунистически парте ветераш, гражданскии Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тІемай турпалаш, хьалхарча пятилеткий ударникаш, производстве хьалхалаттараш, Іилма культуран дейтелаш. Уккази ба Советски Союзе аккредитованни йолча дипломатически представительствашта керте латтараш, доаза дехьара дукха хьаьший.

Спасски гІала курантий стрелкаш 10 сахьата гарга кхоач.

ЧІоагІа дІаьхдаь тІоараш детташ москвичашен столица хьаьшашен дІайха моарша хоатт Коммунистически партен Советски пачхьалкхени кулгалхошка.

Мавзолея центральни трибуна тІа боал новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, М. С. Горбачев.** Уккхаза — боаэан бола советски воспачальникаш.

Цlеча майдан тІа латт военски доакъой паради расчеташ. Михо теркаю ехк, доноца его, тІема сонгІатий лентишца хозъяь байракхаш. Уж бІаргагуш болча къонача салташта тІом бейзабеца. Баьъда укх торжествени минуташка царех дукхагІчарна датайоагІа исторе чу ихха 41-лагІча шера октябрьски парад. Цу шийлача, лов уллача, кхерамеча дийнахьа Цlеча майдан тІара фронте ихар Москва турпала лоразьраш.

ІуІрана 10 сахьат доал. Спасски гІалах ков наІарашкара хьайийллача машина тІа воагІа КПСС ЦК Политбюро член, СССР обороны министр Советски Союза Маршал Д. Ф. Устинов. Цун дукхьала йоагІа парада командующий машинаш. Майдан юккъе, мавзолея хьалхашка Ленина орден лелаеча Московски тІема округа бІуний командующе эскара инарала В. Л. Говорова дІалу рапорт. Из хьа а нийца министр бІунашта хьалхашка гІолла чаккхвоал, цІейца уж даькъала бу. Жоп луш чІоагІа «Ура!» оал.

БІунашта хьалхашка гІолла чаккхваьлча СССР обороны министро мавзолея трибуна тІа хьалтІа а ваьлча къамел ду.

Майдан тІа дек кхоалзаьнна «Ура!». Кхаш я йоккхий топаш. ВІашагІтехача военни оркестро Советски Союза гимн йоаккх.

Исторически музеягахьара хьахоз етта фаташ. Традицега бІуний парад хьаелла къонача фаттанчаша — московски тІема - музыкальни школас хьалхкеберациш.

Нийсача мугІарагІа чакх боал М. В. Фрунзе цІерагІча академе. В. И. Ленина цІерагІча тІема - политически академе, Ф. Э. Дзержинске цІерагІча тІема академе, Советски Союзо маршала Р. Я. Малиновске цІерагІча бронетанкови бІуний академе, В. В. Куйбышева цІерагІча тІема - инженерни академе, Советски Союза маршала С. К. Тимошенко цІерагІча химически лорадалара академе, Ю. А. Гагарина цІерагІча тІема-фен академе, профессора Н. Е. Жуковске цІерагІча тІема-фен инженерни эвадеме дешаба гІараш.

Трибунашта хьаьхашка фордий арепаш хьаеллаеча санна хетт, цІе седкъа боллача кІай-сигала бессача байракха кІал боатІа А. С. Попова цІерагІча Ленинградски лакхехьарча тІема-форда радиоэлектроника училище хьалхкебераш. Укх шеро вай сийдола тІема-форда флот параде хьагойта сийле кхаьчай царга.

Фордахошта тІехьа нийсача строе чаккхбоал гвардейски парашютно-десантни полке бІухой, Моссовета цІерагІча Московски лакхехьарча пограничнии командни училища паради колонна. Іьржача форда флота форда тІашлой полке подразделенеш. Ф. Э. Дзержинске цІерагІта дивизе бІухой. Трибунашта безаме тІаэц Московски Калинински суворовски тІема училищан хьалхкеберашии ленинградера нахимовцаши.

Нийса гІа боаллаш боагІа РСФСР Лакхехьарча Советта цІерагІта Московски лакхехьарча бІуний юкъарча командни училище курсанташ — Октябра ниисархой. 1918 шера эггара хьалха параде баьхкар училище хьалхкебераш. ХІаьта цу хана дезэ Цlеча Майдан тІа хулаче торжественни марша доакъашхой болаш хьабоагІа уж. 41 шера ноябре бахар уж укказа — къаьсттача полкаца столицана юкхе тІом беш бар курсанташ.

Майдан тІа хьахоз моторий доккха тата: тІема техника марш дІайолалу. ГІашлой тІема машинашта бронетранспортерашта тІехьа йоагІа М. И. Калинина цІерагІча мотострелкови Таманскн дивизе подразделенеш. Эггара хьалхарчарца цуниа сйар «Гвардейская» яха сийдола цІи.

Таманцашта тІехьа йоагІа «Крылатая пехота» — федесантни эскараш. ТІа-тІа чІоагІагІа хьахолача двигателий татаца пиаш тарга нахьчаьта хьадойт Кантемировски гвардейски танкови дивизе тІема машинаш.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тІом хиннача шерашка доккха сий даьккхар низ болча советски артиллере. ХІана Цlеча майдан тІа гІолла йоагІа хІаннара унаре реактивни установкаш.

Парада эстафета дІаэц мехка фена духьаларча зенитно - ракетни подразделенеша. Коммунистически парте, дерригача советски халкъо йоаккхо ярах ПВО эскараш эггара дикагІча тІема техникаца Іалашдь да. Царга — лостам телача ракетий автоматизировании комплексаш, моллагІа хаоттам бале а лелаеш йола истребителаш - перехватчикаш лорабеш йолча объекташ тІа дукха гама йола моттигаш хІаллакье могаргдолаш я уж.

Майдан тІа — тактически оперативно - тактически ракетий подразделенеш. Ракетчикаша дахьача толамий боккха мах баьб Даьхено: дукхача салташта, сержанташтен эскараштен ений Советски Союза орденашши медалашши. Укх шера практически кхувсаш йола топаш тІех дика кхийсай цар.

СССР Герзашцара Іилаш — советски халкъа машаре къахьегам тешшаме лорадераш, дунен халкъашта юкъерча машарен кхерамзалени лоархІаме фактор. Цlеча майдан тІарча военни параде цІаьхка а хьагойтар цар низ, партен хаинъоп тІа мукъийхха Октябре карагІдаьннараш сийленца лораде, моллагІча агрессора хьадде духьале е моаш ниьча хилар.

Фанфараш ек. Цlеча майдан тІа боал манифестаце доакъашхой. Сийрдача дештаца хозлаь да В. И. Ленина портрета массанена довзаш дола «Сийлахь-боккха Октябрь» яха дешаш. Тахан, 62 шу хьалхагІа а санна, Ленина Октябра вай дегашка, уйлашка, гІулакхашка цхьана вІашагІкхийтад.

«Даькъала хилда Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дизар!» — Бек октябрьски тІахьенам. Цун тІехьа хьахоз «Ура!».

Байракхаш, вымпелаш вІайха, йоккха талгІе санна майдан тІа а ьзле мавзолея хьалхашка дІаотт. Торжественни мелодеца цуна хьалхашка эилаш дохк. «Сийлахь - боккхача Ленина — Сийле! Сийле! Сийле!» — гІаьнна дІахьоз.

Майдан тІа йоал торжественни манифестаце дакъа лоаца керда колонна. Цар бе доалх коммунистий ленински партий хьестаеш, КПСС чуреи арахьарен политика могаеш дола лозунгаш. Хоза дега да КПСС ЦК Генеральни секретаре, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева портрета «Советски наха хоа: парти йолча толам, цига кулаго» яха дешаш.

Манифестаце дакъа лоацараш цlеча кІадашца лаьу: «Сийле». Сихха дІа-юка бовл — хІаьта цу дешах хула КПСС яха сийрда элапаш. «Советски Союза Коммунистически парте — Сийле! Сийле! Сийле!» йоах демонстранташа.

Майдан юккъе — союзни республиккай гербашта юкъе иллюминированни СССР герб. Колоннаш тІа гІолла хьалъайлу СССР Конституци — дунен тІа эггара хьалхарча социалистически халкъа юкъарча пачхьалкхен Керттера Закон хестадеш доло транспаранташ.

Демонстрантий колоннаш тІа гІолла лепаш я социалистически содружества мехкий байракхаш, социализми коммунизми хьалъеча дикадола толамаш дувцаш йола панно.

«Ялхийла пролетарски интернационализм — дунен халкъашта юкъерча болхлой класса тохнамах чаккхдаьнцен низ болен герз!» — КПСС ЦК из октябрьски тІахьехам хІара советски сага дег чу бижаб.

Майдан тІа хьахул дийнача хороводо чулаьца сигала бесса планета лаьтта. ТІоараш детташ тІаэц трибунаша цуйна хьалхашка хьахинна «Машар» яха дош.

Машарех еча йоаккоиш — мах бовь карггоацача адам лен гаго тьалдиза да советски наькха деррига гІулакхаш уйлаш. Из цІаькха а тешшаме белгалдир 6 ноябре съездни Кремлевски Двореце хиннача торжественни заседание лъча доклада тІа.

Вай тІехье, вай дегондалон безами — бераш. Бера деладаларал хозагІа эиза дац. Дерригача дунен тІарча дос цІена долча наха шоай низаш вІашагІтох бераша цІена сигале ІалашъяргІа ду.

Торжественни марше дакъа лоацараште юкъе эггара къонагІбараша — столица пионераша мавзолей латІаш тІа гІолла ургІа а байде КПСС-ен Советски правительствай кулгалхошта эизани цІе баптаеши ду.

Москван сигала йолх маьлха спектора дерригача бесех лепа взареш йола шараш.

Демаш да партех дола илли. Майдан юккъе — КПСС ЦК Политбюро члений портреташ. Ленина парти, советски халкъ, социалистически Дай-мохк даькъала бувцаш хьайа. Колоннаш тІа ургІа дахя да шоаш шоай беррига низ, знанеш, дега-йІовхал дІалуш дола гІулакх котдаргхиларах советски халкъ шекойовцицаш тешаш хилар хьагойташ дола: «Коммунизм котъяргья!» аьнна тІа а издаь дола лозунг.

ДІайолалу цІейна хетаь демонстраци. Шерра, доккха хий санна Цlеча майда тІа боал Октябрьски колоннаш. Хьалха я вай цlеча седкъий столица города - турпала Москвах байрак. Форда хьирле дукхача наха тІа да диаграммаш, транспаранташ. Къахьегаш йола Москва рапорт луш я Октябрага пятилетка диъ шера план кхочушйира, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийленна лакъадахара ньржача социалистически ахье дакха толамех.

Шу доладелча деша эксплуатаце дІаеннай столице 12 лоархІаме производственни объект, кхо миллион квадратни метр гаргга наха чубаха моттигаш, итташ школаши школе даха ха йоацача берий учреждениеш, культурно - бытовой гІулакхашта йола объекташ. 1979 шера задание толамца кхоачашъяре эпача дикача темпашка кхаьчад.

Дукха гІулакхаш ду столица предприятешка, дукха ха йоацаш тІайнйцача КПСС ЦК ай СССР Министрий Советеи сецамо дІадекхача бецега, планированни тоаяраи балха эффективность а дикаш а лаІкхъяра боахама механизма ю воздействи чІоагІъяраш.

Болхаш латт гІоргъяцнча И. А. Лихачева цІерагІча автозавода къахьегамхой. Октябра цІей дездеча дийнахьа нийсденнад цар цхьаькха дицлургдоацаш ди: сюзаткъе кхийтта шу хьалха, Октябрьски демонстраци йолаш столица Цlеча майда тІа гІолла чаккхъяьлар советски автомобильни промышленность хьалхилларах хоамбь АМО-Ф-15 яха эггара хьалхара дайнекха итт грузовик. Цу йицлургйоацача демонстраценна кийчо еш, автозаводхоша колоннана хьалха йодача машина тІа оттадир — Октябра сийна революце бос бола цІе басар а хьенки дар из — укх тайпара йоазув тІадола плакат: «болхлочо - дас хьаю капиталиста - дахь йоацаш хинна автомобиль!» Болхлой класса дагалаьттар кхоачашннад. Зила маркех йола автомобилаш тахан беррига мехка йовзаш я, царна экспорт ю шоаьткъе итт совгІа пачхьалкхене.

Екаш «Орджоникидзевций марш» а йолаш мехка керттерча майда тІа бовл Орджоникидзе цІерагІча станокаш еча завода викалаш. Іалаьмате дика традицеш йола коллектив бІубенна йола технически прогресса хьалхарча мугІарашка а йолаш. Машинашъераша иттлагІча пятилетке хьаьъча оборудоване — токарни автоматаш, автоматически линеш, числовой программни управлени йолча станокаш — йиш хулийтаргья 25 эзар болхлочун къахьегам кхобе. Цунах пайда оцарах халкъбоахама эффект итташ миллионаш сомаш хул.

Октябрьски колоннай марш дІахо йоаш я.

Байкало Амурски магистрала трассей Тюмена мехкдаьтта промыслашкеи, юртарча хьатта а «Атоммаша» цехашка а тешшаме болх беш да юз бола электрически дегаш» — «Динамо» завода мотораш. Электромашинашъераш даим лоаш ба арахеца продукци совъяккхара резерваш. Мехка эггара хьалха йолаелар завода коллектив къахьегама овсарле лакхъяра личии творчески планех болх бе. Укказа хьашнний цхьаькха патриотически почин а: «ХІара болхлочоа — встречни план». Из бахьан доаш Октябра 62 шу дуаш 160 саг совгІа болча наха кхоачашъяьй шоай пятилеткаш. БІаьш болча производственникаша рапорташ тІайнад диъ шерен шерен планаш кхоачашъярах.

Шерагара шерага дегІа йоагІаш хоалуш латт столица. Цкъаннха столица яц дунен тІа гІишлош хьалъяра боарама цуниа нийсъяла йиш йолаш. Бахьан доашаш дац гІишлонхочун яр вай городе эггара сий долашегІа йола професси хилар. Лакха ба Москвах образцови коммунистически город яр санна дола бехктокхаме декхар кхоачашдечара цун викалий лоархІам. ГІишлонхой боалаш метаргболаш яц Олимпийски Москва а. Олимпиада ю йолалу ха юхегІертача хана столице хьалъэтта керда спортивни гІирсаш московчий совзалах дола дика тешал да.

Сийлахь - боккхача Октябра цІей хьатІакхоаччаш городе бахача эзараш болча наха керда фусамаш елар. Еррига хьалъелла фусамаш дикагІа дакъа гаргга арац цхьоалагІча цІенош деча комбината коллективо хьалъяь я. Цlей дездеча колонне — Социалистически Къахьегама Турпалаш В. Конелев, А. Суровцев, коммунистически къахьегама ударник В. Борисов кхьбараш.

Майдан тІа хьатІабовл московски метростроевций сий долча коллектива викалаш. Къахьегама толамашца дезду цар цІей — ханал хьалха кхоачашъяьй пятилеткъа дикьлагІча шера задание. Укх шера, ханал пхи бутт хьалха пассажираш тІакийцаб метрополитена «Горьковская» яхача кердача станце. Шу чаккхдоалаш болх бе йолалургья ялх станци йола Калинински радиус, сигала бесса экспрессаш гІоргья столица дукха нах бахача моттигашка: Перове, Новогиреевс, тешшаме, юхаргья уж города центраца.

Деррига а сег бахьанце, деррига а цун хьал-торо тоаяре — иштта да Коммунистически парте, Советски правительства моллечун Керттера Закон. Форд миссел дукха вІашагІкхийттача наха тІагІолла дІахьоца транспаранташ тІа яздаь да коммунистий ленински партена, советски наха доккха баркал оала дешаш. КПСС-а Советски Іаьдала чура а арахьара а политика лелаеча, чакхбоахача Центральни Комитето, новкъост Л. И. Брежнева лоаца дакъа къоабалду, аьнна.

Майдан тІа — Тимирязевски района викалаш. Царна юкхе, массала а санна, — Москвана гонахьарча колхозийни совхозийни викалаш.

«Юрта боахам айбелга — дерригача халкъа гІулакх», — ладахь колоннана тІагІолла хьалъайлча транспаранта тІа. Шийтта миллион гаргарча столицерча къахьегамхоша шефски новкъостал ду Москвана гонахьарча юрташта. Городерча 150 совгІча промышленни предприяте мехкарча боахамашка дІаухийт технически оборудованиш. Дикала чанха йолаши шийн ханаиьен юрти заказаш кхоачашделга — иштта да КПСС ЦК Пленумо (1978 ш.) тІаийцача сецама цар лу практически жоп.

Цlеча майдано тІоераш а детташ тІаэц Алтаера, Нечерноземьера, СибарегІара, Поволжьера лаьтташ а хьайбаш а лелаераш. Къаьстта моаршал да тахан Казахстанерча къахьегамхошка: эрий ихна лаьтташ карадераде долаеденна 25 шу доалача шера тІекдина хьувкъам кхебарца гІадбигар цар мохк. Казахстана цІаккха а ца денача тайпара дукха — 1 миллиард 250 миллион пунт ялат чуденад.

Трибунаш тІа ляттача дукхача хьаьшашта юкъе ба СССР летчикаш - космонавташ В. Ляхови В. Рюмини, советски Іилманеи техникаеи карагІдаьннарий летописа керда оагІув хьайийллай цар — эггара бІаьхагІа космически никъ баьб. Ах шу гаргга цар болх баь «Салют-6» яха станци хІанэ а орбите тІа лелаш я, тохкамхой керда экипажаш тІаэца кийча а йолаш. Космосе дукха ха яьккхараща цхьана трибунаш тІа ба страдера цар новкъостий, социалистически мехкашкара хургбола космонавташ, советски кемаш тІен орбитальни станцеш тІен болх бе кийчлуш ба уж.

Къахьегама Москвана цхьаш мугІаре тІа боахаш боагІа йоазонхой, художникаш, артисташ. «Искусствин къахьегамен цхьоагІо» — вай турпалча замано оттаяь из лозунг цар вахара программа а хинна дІаэттай, пятилеткана карагІдаьннарашта юкъебода поэта яьбаь мугІи музыканто баькха мукъами.

Советски халкъа карагІдула турпала гІулакхаш гойча хьахьокха, вай идейни моастагІаш кІалбута социалистически общества дегІаедара проблемаш йоккийта йола мах бола литературан искусстван произведенеш хьакхоллар — иштта да «Идеологически, политико-кхетам балара болх дІало тоабарах» болча КПСС ЦК сецам тІа культура говзанчашта хьалхашка оттадаь бехктокхаме декхар. Уж декхараш кхоачашдеча дарг ца хилар белгалдаьккхар идеологически болхлой Ерригсоюзни совещане.

ГІоздаьнна дек кагирхой илли: цІей дездеча марше я столица къонаш. Кагирхой хьалхалаттача отряда — 39 миллион саг кийчевосагІачи комсомола чоте Іалаьмате дукха дика гІулакхаш да.

Цlей дезду ди хьатІакхачалехьа нотталоний летописа юкъе керда мугІ язбаьб нагирхоша: Москвас БАМ-е яха аьнна накъаьккхар машинанъкъахой Ерригсоюзни комсомольски отряд. Магистраль хьалтиьрий турпала эстафета дІайийцар шоай лоІаме дІебазача 550 саго. БАМ-а халача километрашка эшаш вола, Тында — Беркакит яхача участке поезд деллаергвола 550 тІех дика говзанч дІакхьчая цига.

Къонал массаза а хул пятилетка хьалхарча мулаши. Цо дакъа лоац Саяно - Шушенски ГЭС'а КамАЗ а хьалъеча, Малхбузен СибарегІен Нечерноземьен карагІдаьча. Олимпиада - 80 объекташ а Московски метрополитен а хьалъеча. 145 гІишло я Ерригсоюзни комсомольски я аьнна дІакхайнаьъ. Царех хІарарр нагирхошта кхетам балара вахар Іомадара школа а хинна дІаотташ я.

Сийлахь - боккхача Октябра 62 шу дизар деза партеи халкъен йохаргІйоацца цхьоагІо хьахьокха хІама хилар. Шоашта карагІдаьннарех рапорташ телача хана советски наха цІаьхха а цІаьхка а хьагойтар Коммунистически парте сийлахьча идеалашта, революционни традицешта шоаш чІоагІа мугІахьа хилар. КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъе лерхІаш болга, коммунизм хьалъяра наькъагІа бІубенна бодача Советий Мехка низ хьинаре къахьегарца чІоагІбе лерхІаш болга. Октябра гІулакх — тешшамеча бе доал!

Цlеча майдан тІара репортаж яьй ТАСС корреспонденташа: Т. АККУРАТОВАС, Л. БЕРНАСКОНЕ, В. ДЖАЛАГОНИЯ, Л. ЕРМАКОВАС, В. СЕРОВА.

ОКТЯБРА БАЙРАКХА КІАЛ—СИЙРДАЧА КХОАНЕНГА

ЦІейна хетаяь Грозне хинна къахьегамхой демонстраци

Сийлахь - боккхача Октябра цІей. Цун байракха кІал, ленински парте кулгалца аразе вахар хьалдаьча советски халкъо санна цунах шийн эггара дезагІа, эггара бочагІа цІей лоархІ дерригача дунен прогрессивни адамаша а. «Октябрь, — новкъоста Л. И. Брежнева ма аллара, — из я къахьегама адамий лоІамов кулгашен тъоалагІча бІаьшерен тІа айнь сийлахь-доккхийча хувцамий байракх».

Октябра 62 шу дузача дийнахьа, ленински парте хьалха а йолаш ше хьабенача наькъага доккхал деш юха а хьежаш, советски халкъ тешаме а бІубенна а дода шийн кхоаненга. Октябра хІара шу хул шийн тайпара белгалонаш йолаш. Хьинареча къахьегамах диза, беркате хиннад вай мохка ер карара шу а. Советски наха тІатеІIа къахьийгад парте XXV съезда, КПСС ЦК пленумий решенеш вахаре кхоачашдеш. Советски демократе низ, партен хаьлъея йохаргІйоаце цхьоагІо хьахьокхаш чакхдаьлар СССР Лакхехьарча Совете дола хоржамаш. Дерригача дунея теркам тІаззар халкъий машарега кхоаненга догдоахийла чІоагІъеш долча Вене СССР-ен США-в кулгалхоша стратегически ядерни герзаш кІезигдарах долча договора (ОСВ-2) кулгаш яздаро. Иштта машарга сатувсача адамлено хІанэ чІоагІа хьаитт долаш юви ГДР-а 30 шу дизара хетаяь Берлине хиннача торжественни заседание новкъоста Л. И. Брежнева дІакхайкаь Советски правительства керда машара инициатива.

Сийлахь - боккхача Октябра цІей берригача Советни Мехко санна дикача къахьегама толамашца белгалду Нохч - ГІалгІайчен къахьегамхоша а. Республика промышленносто кхоачашъяьй продукце дукхагІдола тайпаш арахецараи къахьегама овсарле лакхъяран итт бетта план. Царел тІехьабисабан Іалама халача хьалашка овсаре а хьинаре а къахьийта юрта боахама къахьегамхой.

Тахан къаьстта дегаш ураотта ба демонстраце арабаьнна нах. Берригача республика къахьегамхоша санна цар чІоагІа доккхал ду Элоу-АВТ яха мехкдаьтта чаккхдоахо комплекс хьалъеча дакъа кел лаьцараш къахьегама цу боккхача котталонца новкъоста Л. И. Брежнева даькъала бувцарах.

...Цlейга дика кийчъеннай Нохч - ГІалгІайчен столица. Геттара хоза я Грозный тахан. Улицашка, скевраш, майдашка — массанахьа гІозбаьнна нах, дог-беламца кийчъяь Октябрь, парти, халкъий доттагІал, къахьегам хестабу транспаранташ, лозунгаш, панноаш. Къаьстта лепаш я сийлахь-воккхача баьчан В. И. Ленина цІи лелаю города керттера майда.

ІуІрийна итт сахьат доалаш латт. Трибуна тІа хьатІабовл республика партийни, советски органий кулгалхой, парте, тІемен къахьегамен ветеранаш, производстве хьалхалаттараш. Майдан тІа ек Советски Союза Гимн. ДІадолалу цІей.

Марша оазаца гІа нийсбеш трибуна хьалхашка гІолла чаккхбовла Грозненски гарнизона бІухой. Ткъаь пхийттлагІа шу да исторе чухь эггара халагІа а бирсагІа а хинна тІом сеца. Цул тІехьагІа баь а хьаьхиннаа а ба фашизм хІалакьярий къонгаш, къонгий къонгаш бола, тахан дунен тІа социализм, советски наьха маниаре къахьегам фе лорабеш бола советски бІухой.

Майдан тІа гучайоал байракхаш яхаш боагІарий колонна. Уж ба производстве хьалхалаттараш. Кердадар балха юкъекхахьарца белгалбаьнна нах. Грозне къахьегама сийлен байракхаш В. И. Ленина цІерагІча майдан тІа гІолла чаккха ай а вь чакхъяьккхара йола боккъо царга кхьачай цІей сийна наржа хиннача социалистически ахье доккхий толамаш дахарах.

Трибуна хьалхашка кхоэт вай эггара чІоагІагІа сий деш бола нах — Коммунистически парте, революце, тІемен къахьегамен ветеранаш. Уж ба вай мехка сийлахьча исторе дийна тешаш хинна а па Іеш, дерригача дуІаех дена ле чакх е бувлаш, шоай кулгашца ца истори хьахкелла нах. Тахан а тІехь цар шоашкара доккха дакъа юкъекхухь кайна карагІ мел дуьлача дикача гІулакхашта.

ДІайха моаршал лу трибуна тІара майдан тІа нънвача 10-гІа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяьча производстве хьалхалаттарий колоннага. Царех хІарачкун наькха тІа леп совгІата денна цІе лента. ЦхьайтталагІча пятилетка чотагІа къахьегаш болча цу наха шоашкара масал гойт халкъа бернат алсамдаккхаре тІехь яьржача социалистически ахье.

Нийсача мугІарегІа майдан тІа гІолла боагІа даьй къахьегама сийле дІахо кхахьа кийчлуш бола профессионально-технически училищай дешархой. ХІара шера бІаь гарггача профессегІа республика профтехучилищашка ийчву итт эзар гаргга къона болхло. Къахьегама тІера йолаш хьалхувш йогІа къина тІехье. Иштта хургболча болхлоша юрта боахама къахьегамхошта дика гІодаьд хьуакъам чуэцача. Цар гулъяьй 14 эзар тонн комсаш, 5 эзар тонн баьцадараш. Советски ниисархошца цхьана боагІа Октябра цІей дезде арабаьнна, шоай мехка чІоагІа эшаш йола мехкдаьтта чаккхдоахарий говзалаш Грозне карагІераеш бола турпала Вьетнамера баьха нагирхой а.

(ДІахододар 4-ча оагІо тІа).

ОКТЯБРА БАЙРАКХ — МАШАРЕИ КХОЛЛАМИЙИ БАЙРАКХ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дизара хетаьча торжественни заседане 1979 шера 6 ноябре съездий Кремлевски Двореце новкъоста А. П. КИРИЛЕНКОС яь доклад

Деза новкъостий!

Хьамсара довзол дехьара хьаьший!

Укх деношка вай дезду дерригдуьнен историе керттерча событие аргІанара шу дизар. В. И. Ленинен ленински партен кулгалца 62 шу хьалха адамаша льча Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хІалакьеш хІама техай дукхача бІаьш шерашка лаьттача эксплуататоцен Іазапен стройна, курра юкъеенний из вай мехкен ерригача планетын вахара, шерра хьыбийллаб цо социализмага бода никъ.

Октябрьски революце сийлахь-йоккхал сенах латт ьлча, из латт, цо лерхІараш лоархІамен дог ураоттадеш санна, цунах хьахиннараш а лоархІамен беркатех хилара! Тахан цуьк керттера итог — из я СССР-с хьалхьъ деІаена социалистически общество, кхаь континентерча массехк мехка чІоагІъенна керда строй, дунен социализма система хьакилари чІоагІъялари.

Кортамукъале яхьаш денача Октябра товтоло дог ураоттадаьд ХХ-ча бІаьшерен дерригача массоин прогрессивни боламий, дунен революционни процесса юкъедиьад социализм хьалъяр, дунен халкъашта юкъерча болхлой классо, колониальник шоай мукъагІа доацачеи мехкий халкъаша, дерригача демократически низаша лоаттабу къовсам. Цу товтоло тІехьара тІабеча боккхача низо йохаьий эхь дайпа колониализма система, готлуш йоагІа империализма доала сфера. ТІехь-тІехьа дукхагІа социалистически лостам херж къовача шоай мукъагІарча пачхьалкхенаша. Коталонца хьинача эггара хьалхарча пролетарски революце влияниеІа хьахиина коммунистически партеш я дерригача мехкашка хІана яц ьыша, дерригача дунен масштабе деІаух коммунистически болам.

Кердача строл эргалоаш сш дола маІан боккхача низаца белгал а дьыхха. Октябрьски революце хьахьекхар, социализм — из социальни нийсхок паргІатон, къахьегам а машар а хилар.

Октябра гІулакх лерраІа дІахо кхахьара, творчески деІанхувлара маІан долаш ба вай парте хІана чакхбоахха XXIII, XXIV XXV съездаша белгалбаь политически никъ. Из — советски общество массе оагІорахьара деІайоалалра, лоарзаІа ца йоалийташ из коммунизмага йигара, вежарашха йолча пачхьалкхений цхьоагІон цхьана леладу гІулакхаш чІоагІдара тІаберзабаь никъ. Из — юртамукъа дахьийча мехкашцара, прогрессен демократен дерригача низашцара доттагІали кхотадалари чІоагІдара, бе-бе социальни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхара, дунен халкъашта юкъера кхерамзале Іалашъяра тІаберзабаь никъ.

Парте чурек араьъярен политика кийчъеча, Іилман коммунизма теоренен практикнен юкъе мах баь варгвоацаш доккха дакъа лоац новкъоста Л. И. Брежнева. Укх 15 шера Леонид Ильича бернате болх бу КПСС ЦК Генеральни секретара лосте. Советски халкъа, дерригача прогрессивни адамашта бІаргагу новкъост Л. И. Брежнев цІакха а лоарзаІа ца воала марксист-ленинец, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама гІорваьнна деятель, машара тІехьара, коммунизма идеалаш котъяхара тІехьара чІоагІаІа вола къовсимхо хилар. Партенен пачхьалкхенен керте латтача Леонид Ильича идейно - теоретически, политически, организаторски гІулакхаша дуккаденна да вай мохк деІаенача социализма рубежашка кхачар, СССР керда Конституци оттаяр, дунен арене социалистически содружества позицеш чІоагІъяр, дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбарга довлар санна долча вай замалахьа карагІдуйлача доккхийча хІамашца дувзадена да.

Вахаро ше бакъдаьд Октябрьски революце билла адамлен прогресса никъ нийса хилар. ХІаьта нийса дар, халкъий хьашташта ма хеттара дар юхадоанихалургдац!

Советски наьха — 17-ча шерарча революционни тІеома турпалий юкъарчал доацаш йолча тІехьенийи цар гІулакх хьал а лаьца хьадахарийи — ала еррига бокъонаш я: никъ хьехача бовш боацача Октябра седкъана кІал уйла ешн къовсам лоаттабеши я хьалха латта адамле!

I. Халкъа диканна, массане а хІаране а гІулакхa

Новкъостий! Вай халкъа карагІдувла хІамаш белгала доккхий да. Уж шаьраІа бІаргагор дукха догадехача пайдана хургда. ХІаннарча лакхаленашна кхоачаш вай хьабена никъ хьабоалабенна моттиг мишта хиннай.

1918 шера 24 январе Советий III Ерригроссийски съезде доклад льй В. И. Ленина «Советски Іаьдал дахьначул тІехьаІа дІабахача 2 беттак 15 дийнахьех» Халкъа Комиссарий Советочакхдаьхача гІулакхий хьакъехьа. ЧІоагІа михьаръьнна, хувцам хула ха яр из. Баьрда мохк кхы тІехьа на тетташ империалистически тІома юкъера хьабаккха, моцалан къелан из кІалхарбаккха, политически Іаьдалах баьхача эксплуататораша еш хиина дукъале кагъе евваш яр.

Шоай деІала хьауттар революце керттера декхараш — Советски пачхьалкхе хьалъяра, социалистически экономикен культурен хьакхоллара, кердача общественни бувзамий геттара чоалхане сеть кийчъяра, санкетаме къахьегаме дисциплина чІоагІъяра декхараш. ХІаьта из долла хІама, белгалдаьккхад Ленина, «историе чухь бІаргадовлза, книжкаш тІара Іодеша йиш йоаца керда гІулакх» дар. (В. И. Ленин. ПСС, т. 35, оагІ. 265).

В. И. Ленина наьха деташ тешадаьд моллагІа декхараш царга кхоачашдулургдолгах. Цо яьхад, болхлочоаи ахархочоаи пачхьалкхенна доал дулургдац, керда общественни уклад хьаьолургьяц царна яхача буржуазин харц уйлах цІенбенна мукъабовлара новкъостал дан на даргдац къахьегамхошта.

Советски Іаьдало котало йоакхк, хьийхад революце бахьчо, «социализма массазара васкеташ цо, лерраІен хоадам боллаши нахах кот гІортолга а еш, эггара чІоагІаІа Іазапе, тоІаьь йоахка общества слоиш кердача вахарга йига сомаякарах, социалистически творчествана айярах шиЙ декхар а лоархІаш, кхоачашде доладарца.» (В. И. Ленин. ПСС, т. 35, оагІ. 269).

Де а доаІаш доккхал деш дІанкхайнаде йиш йолаш да вай: социализма массазара васкеташ вай боккхача мехкана кхоачашдаьд. Іилман идея хиннача социализмах практически долаш дар даьд. ХІаьта вай ираз долаш да, Октябра дахье реальни социализма мохк а хинна дІаоттарах!

«... Миччча хана яьхале а лаьттан тІа яьхача цхьаь цхьан общества даь а дац, е де йиш а яцар, — белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева. — социализмо адамий, къахьегамхой тІулакхa даьраш миссел дукха хІамаш!» (Л. И. Брежнев, Ленински наькъаІа, т. 6, оагІ. 581). Вай яр нийсхон, гуманни общественни система я. Хьаьий низ бола индустри, коллективистски принципаш тІа эргабаьккхаб юрта боахам. Социальни антагонизмашта меттел чІоагІъеннай новкъосташха цхьана гІулакхаш леладарен вІаши новкъостал дарен отношенеш.

Социализмо Іалaьмате йоккхачи исторически лакхалга кхоачавеш айваьв къахьегама саг, общества юкъмоттигера фигура а яь дІаоттаваьв из. ПаргІатача сага паргІата къахьегам бокъонца дола общественни хьал, сийлени деналеи гІулакх а хинна дІаэттад вайнига. Производстве хьалхалаттараши новатораши, экономика, Іилма, культура деІайоагІилга Іалашдеш мел бараш социализма мехка лоархІаш граждан ба. ХІаране къахьегам, нагахьа санна халкъа гІулакха цо цІенен тешамеи болх бойл, — из кхолламе, общественни лоархІаме къахьегам ба.

ХІаьта культурага диллача мел лакхденнад вай халкъ. Советий Мехка чакхдовккхаш да массане а юкъера образовани хургйола декхар, болх беш я лакхерча дешара заведеней шерра сеть. Тахан лакхерен юкъерен (йиззан йизза йоаци) образовани йолеш 140 миллион гаргга саг ва вай. ХІаьта дунен социалистически доацача дакъа тІа хІана а дешеи ладеи ца хоьш миллиард гаргга саг ва.

Социализм хьалъе вІаштІехьдаргдацар, нагахьа санна «Халкъашта юкъера кулгалхойи организатораши хьакъоастабе» аьнна Ленина оттадаь хиина декхар кхоачашдаь хиннадецаре. (В. И. Ленин. ПСС, т. 35, оагІ. 276). Геттара лохерча халкъа юкъера, станокаш тІарен оахам тІарен белгалбаьнна хьаттар пачхьалкхен деятелаш, социалистически индустрен юрта боахамен организатораш, военачальникаши полководцаши.

Вай пачхьалкхе — из халкъа а халкъа лаьрхІа а пачхьалкхе я. Къахьегамхоша шоай Іаьдал чакхдоахьерж 2 миллиони 200 эзари совгІа саг чуволча халкъа депутатий Советашка гІолла. Цул совгІа, 30 миллион совгІча активисташа новкъостал ду Советашта цар хІара денна беча балха тІа. Социалистически демократе системе профсоюзаша, комсомоло, Іилма - технически обществаша, творчески союзаша лоаца лоархІаме дакъа ца хилча кхетаде йиш яцар вай общественно - политически вахар. СССР кердача Конституце шеръяьй гражданаша пачхьалкхен гІулакхашка, боахамеи социально - культурни декхараш кхоачашдеча дакъа лацара торонаш.

Новкъостий! БІаьш шерашка эксплуататорий мога кІал баьхна, къахьегаш баха мах селлара лоацача хама кердача вахара гІовттабаь масал историена довзаза да. СССР-е ишта гІовттабаьб уж цаІ а кхыметтел яьт а хинна ца Іеш, бІаь совгІча къаьмехи народностехи болча къахьегамхоша!

Укх факта уйла йича ховрг ма дий из-м! Капиталистически строй йолча цхьан пачхьалкхен чу машаре доахалургдац кхыметтел ши-кхо къам а, хІана аьлча, доал деча классаша къамий бокъонаш цхьатара йоаца политика чакйоах, национализма дохьаш дегт наьха саккетамах. ХІаьта СССР-е дахача хьалхагІа цаьризмо тоІадаь даьхкача халкъаша сийлахь-доккхачa эрсий халкъо массе оагІорахьара новкъостал а деш тоа а даь хьоттадаьд шоай материальни духовни низаш. Деррига советски халкъаш бІарчча цхьа дезал санна дах, коммунистически кхолламаш деш дола юкъара гІулакх кхоачашду!

Октябро хьабийллача исторически наькъа тІа вай чІоагІдаьд керда, буржуазничоа духьала латта социалистически вахара хьисап. Коллективизм, социалистически дай-мехкацара бІайха безам, къахьегамхой интернациональни солидарноста идеина мутІахьа хилар — уж революционни къовсаме, къахьегаме. Даьхе лораеча чІоагІдеина эггара дезаІа дола рузкъаш. Вай саккетамах дІахадаргдоаца дакъа а хиина дІаэттад уж, советски халкъа духахи цІени летад. ХІаьта советски сага дег чу духовни цІена уйлаш чуйоссаеш, цул бІуболийташ денал луш дола уж рузкъаш цхьанна а тайпарча кхычарца вай хувцаргдац! Из новкъостий, керда дуне эггара хьалха хьалдаьрий, историе целина тІа гІолла коммунизмага бода никъ буллаш боахкарий деза беркат да!

Социально - экономически политикане керте советски сага хьашташ оттаду парте. Къахьстама овсарле лакхъяра денкар кхоачаш а деш, вай общества пайда эцарбац с эца а эцац тІехпайдаш дахар духьа наха тІабуйа физически психологически мухь на лоархІача а цу цхьан ханна миллионаш къахьегамхой болх боацаш бутача а капиталистически методех. Дукхача наха хьабе болх на хилар хьалхагІа а капитализма наькъахо хинид. хІаьте хІанз къаьстта ирача хьал тІа эттад из — укх тІехххьарча хана вІалла а хьабе болх боацараш деІадаьхкача капиталистически мехкашка 15 миллиона кІезигаІа хиннабац.

Вайцига къахьегама овсарле керттерча дахьъе айю производство технически эргаяхара наькъаІа, сага фактор — наьха унахцІено, цар болх, профессиональни кийчбаря квалификаци лакхъяра чоте а эцаш. Цу тайпара из дар нийса доаІаш да Іилма-технически революцех хьахиннар халкъа хьал-торо тоаяра, саг деІавара хьашташа дІадехараша тІадерзаде ча социализма гуманни дерхІарашца.

Советски халкъа тІа-тІа диззаІа хоаду шийна карагІдаьначa революционни къахьегамен толамех хьахиннараш. Айенаи цул хьал-торо. Нахача цхьан сага реальни доходаш 1979 шера 1,9-ээа дукхаІа хургья 1965 шера хиннача боарамал, потребление общественни фондашкара дІалурі льготаш — 2,3-ээа. Сага сих бетта 100 сомал дукхаІа доход йола дезалаш дукхаІа хиннаб. Дика дукхаІа нийду кхачии промышленни товараш.

Къаьстта белгала да жилищни хьакъехьа цІенхаш торчарех цаІ йолча, дукха ах ча дІадахийга дезача проблемера вай толамаш. ТІехьарча 15 шера кердача квартирашка баха а хайшаб шоай жилищни хьалаш тоа а даьд 160 млн. саго. ХІаьта а вайцига болаш ба чуІе цІеноп эицаш бола нах. Наха чубахэ цІеноц дІахо а дукха хьал дергда. Парти гІерт хІара дезала хІанзара аьттув бола къаьстта квартира хилийта.

Советски общества вахара моллагІа дакъа хьайцача, массанахьа белгтала прогресс льй. Бакъдаь да социализмо сага хила доагІача вахара тешаме гарантии сага бокъонца йола паргІатон лулга. Буржуазни пропагандо кхайкаеча паргІатон суррогата меттел социализмо лу бокъонца йола паргІато — духьа вІал лоаттабара еррига формаех мукъабаларa йола паргІато, массане а юкъарча гІулакхах йоакхо ел хиларо ураулттадеча сиго ший творчество хьагойтара йола паргІато.

Вай халкъа вахара хьисап хийца дола сийлахь - доккха хІамаш карагІдаьннад дунен тІарча ерригача реакцеа чІоагІа духьале яьча хьалашка. Вай юхатоха дийзар чурча контрреволюцеи империалистически интервенцеи вІашагІкхийтта низаш, экономически блокада эшас, тІемашта юкъера халагІа бола тІом — фашизмана духьалара тІом ла, «шийлача тІема» шераш дІадахьа дийзар. Цу дерригне а, кхетадеш да, йиш хилийтацар вай низаши ресурсаши хІама хьакхоллара йизза дІалла.

Советски халкъа мегар массабоча а беррригача а моастагІех шийна революционни карагІдаьннараш лораде. Вай опыто хьахьекхар, моллагІа агресси юхатоха могаргдола тешаме герзашцара низаш хилар Іаьдал бе делдача къахьегамхошта мел лоархІам болаш да. Парти Советски пачхьалкхенои кІаьд ца луш машар бахьан долаш къовсам лоаттабеш: хаддаза йоакхо ю мехка оборона низ боагІача боарам тІа лоаттабара. Коммунизма гІулакха доазув доацаш мутІахьа болча Эскарен Флотен бІухоша чІоагІа кхетаду шоай патриотически декхар, фе болаш лораду Сийлахь - боккхача Октябра карагІдаьннараш. Сийле а хоастам а хилба Советски Союза майрача Герзашцарча Низий!

Новкъостий! Мехка перспективаш хьаеллаш парте деІаена социализм лерхІ — хІанзарча ханага карагІъьннача социальни прогресса эггара лакхаІа дола лаІа. ХІаьта хІанз, вай обществага Іалaьмате йоккха экономически Іилма-технически потенциал йолча хана, вай тешаме дІахьалхашкахьа даха йиш йолаш да коммунизм хьалъяра ерригача фронтаІа. «ДеІаенача социализма торонех бизза пайда эцар — цох йоал, шоана лой, вай деной пафос, — белгалдир новкъоста Л. И. Брежнева Октябра 60 шу дизарах яьча доклада тІа. — ХІаьта цо хьагойт тахан историе вайна тІабилла бехктохам мелаб а».

II. Коммунизм хьалъяра керттерча лостаме

Новкъостий! Экономика дахье, коммунизм хьалъяра цу керттерча лостаме. тІаІертта къестадеш да производства эффективности балха дикали айяра. Іилма-технически прогресс сихъяра, экономически деІадаххара интенсивни факторех ма могга дукхаІа пайда эцара фундаментальни декхараш. ТІехьара кхо пятилетка хилар коммунизма материально - технически база хьаяра лоархІаме ханъюкъ.

Вай экономика деІаяра йоккхача масштабашка Іемараш, хало да моллагІчох а цецдаха. ХІаьта а кхийтта шера дахьо цецвоакх шиЙ доккхалца. Халкъа боахама керттера фондаш 1965 шерапа нийсдича 1979 шера цхьа триллион сом дукхатІа хургья. Из тІаккхийттар Советски Іаьдола цул хьалхарча дерригача шерашка хьальча керттерча фондий маьхал шозза гаргга дукхаІа хургда. 1966—1979 шерашка лакхъеначa къахьегама овсарлено торо дургья 62 миллион совгІча сага къахьегам кхобе. Цу хана чухь промышленносто хьадер 2,6-эза дукхаІа хургда. ХІаьта Іилма - технически прогресс дукхаІча дахьье еча доакъошка — машиностроене, электроэнергетике, химически мехкдахьтта химически промышленносте — 3,9-эза. «Б» группа продукци 2,4-эза дукхаІа хургья.

Іалaьмате дукха хьалду капитальни гІирсаш. Кхаь пятилетке болх бе йолайолитаргья ихи эзар гаргга йоккха промышленни предприяти. Болх беш йолча заводаштеи фабрикаштеи реконструкци ярца тардича из да Іилманна карагІдаьннарашц дикагІйола инженерни решенеши чулоацаш йола мехка керда производственни аппарат хьакхоллилга.

Вайцига караерзаш а пайдане оахкалаш йоахка моттигаш, хьаеш а в йоккхий территориально - производственни комплексаш. Холуш доккхаІа хиипад халкъа СибареІенои Гаьнарча Малхбоалeнои юкъенхухьа дакъа. Цу регионаша хІанз лу тІакхеташ дола деррига, е дерриге хІана дац аьнна мехкдаьттеи газови конденсати, кІора, газ, йоаккхаш йолча электроэнергех доккхаІдола дакъа. Россе низ «тІаккхетаргба СибареІца» аьнача сийлахь - воккхачa Ломоносова дешаш бакъхулаш латт. Пачхьалкхе деІайоагІача СибареІени Гаьнарча Малхбоаленн лоархІам кхы а айлургба Байкало - Амурски магистраль хьалбаь баьнча. Цо йиш хулийтаргья кхы тІа керда Іалама рузкъаш йоахама оборота юкъедоаладе, городаши промышленни центраши хьахулийтаргья, эргаьккхи хувцаргья Советски лаьттан из йоккха край.

Вайна гІча тайпара коммунизма материально - технически база хьакхоллара болх де лаьрхІачоа тІаберзабу вайцига. Йолаш йолча производственни потенциалах кот гІортолга а еш вай дІахо а динамично деІахувлаяргья социалистически индустри, ела-йоккхача промышленноста — мехка экономически ларда низалаш алсамйоахаргья. Цо йиш хулийтаргья советски нах дикаІча техникаца Іалашбе, цахаддаш къахьегама овсарле лакхъе, цул хьалаш тоаде, наха эша товараш дукхаІа арахеца.

Новкъостий! Парте шиЙ уйла чІоагІа тІаухийт юрта боахам массе а оагІорахьа айбара дешашта. ХІанзарча аграрни политика лард елла КПСС ЦК мартовски 1965 ш.) Пленум хиинaчул тІехьаІа Іалaьмате боккха болх баьб колхозийи совхозийи экономика чІоагІъеш. Юрта боахама керттера производственни фондаш 1979 шера 1965 шера хиинача боарамал 3-эза дукхаІа хургья, хІаьта энергетически низалаш 2,5-эза гаргга дукхаІа хиинай. Хьанхеллай хин боахами мелиорации, хьайбай боахаман довкъараш даран йола машиностроени, микробиологически промышленность санна йола керда отраслаш. ЧакхйоваккхаІаш и Нечерноземье эргаяккхара программа. Боахамашта юкъерча специализацеи агропромышленни интеграцеи ларда тІа юртбоахама производствана концентраци елга тІа - тІа чІоагІаІа кІоаргдуши тайп-тайпара хьисап долаши хулаш латт.

Из бахьан долаш вай колхозо - совхозии производствана дулургдараш мел доккхаІа хиинад къаьгта гучадаьлар даьхен латта леладара дерригача историе эггара хьалха боккхаІа дІата хьувкъам — 237 миллион тонн — баьккхача дІадахача шера. НийслаІча пятилетна боарамца нийсдича 1976—1979 шерашка юрта боахама шера юкъера лаьрхІача валови продукци 11 миллиард сома, е 10 процент дукхаІа хургья.

Халахете а, укх шера хьокхамашта чІоагІа Іаьткъар Іалама хала хьалаш. Колхозхошеи совхозий болхлошеи чІоагІа низ тІабахийта къахьйгар Іалана халонаш эшае гІерташ. Юрта цІенхашта новкъостал дар городий къахьегамхоша, советски бІухоша, студенташа.

Из дувзаш белгал ца яькхача алац Дахьен амбарашка цхьа миллиарди 250 миллион пунт ялат дІачуттесача Казахстана ялат леладераша лаьккха белгталара котало. Цу коталон боккха мах баьб КПСС.

Доккха дакъа юкъедихьад 1 миллион тоннал дукхаІа ялат пачхьалкхента декхача оренбургицаша. Ялат кийчдара планех толаме лоархІаньй Узбекистан, Молдави, Омски, Челябински, Амурски, Хмельницки, Тернопольски областаш, йокъало ле ца даь кхыйола республикаши областаши. Холуш хьокхамаш даьхад Алтая, Кубана, Башкире, Новосибирски областя лаьтта леладераша. Дика хьувкъам баьккхаб йоамбе — из хІанз а лаготовительни пункташка кхаьчаб 7 миллион тоннал дукхаІа. Соахкарчул дукхаІа яьхай кеартовлаш, боьнадзарийн кхыйолча продукцен керттера тайпаш.

Хьайбай боахам деІабоалабара хала хьалаш доллаше а шера юкъера лаьрхІача укх нарарча пятилетка 4 шера итогех дулх, шура, фуаш, тха доаккхилга нийслаІча пятилетка боарамал лакхаІа хургда.

Укх лакхача трибуна тІара мукъаба сона, новкъостий, парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІераІа колхозни ахархошта, болхлой класса, интеллигенцена — юрта боахама гІулакхий йоакхо мел яьрашта, хьувкъам бахьан шоаш ца кхобеш къовсам лоаттабьрашта дег тІара баркал ала.

Советски нах тешаш хила кетаргба КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо лаьтта лeладелгеи хьайбай боахами интенсивно деІабоалабара лаьца никъ мохк кхачанцеи юртбоахама бийдалцеи биззагІа Іалашбар духьа парте дІахо а тІаІерттан дерргиа хьинар тІадахийтан дІахьоргхиларах.

Новкъостий! Вайцига дукха хІама ду парте хьалкхашка оттадаь исторически декхар — Іилма-технически революцена карагІдаьннараш социалистически боахама система совленашца айхха дув зилга-кхоачашдара. Социализма хила хьакъ долаш йолча Іилманен производственен интеграци яра формаш хьаю, Іилма - технически прогресс яра целевой программаш чакйоах. 1966—1979 шерашка, производство кара а ерзаль серийно арахеца йолаьй 40 эзар гаргга керда машинаш, оборудовани, аппараташ, прибораш, хІаьта къаллах производствана юкъера дІаьнккхай 17 эзар тайпа продукци. Советски техника тІа-тІа дикаІен овсареІен хулаш латт.

Математикая механикан, квантови электроника, чІоагІача хІаман физика, ядерни энергетика а кхыча а цкъадолча лоархІамеча лостамашка хьалхарча моттиге латт вай Іилма. Іилма, индустри, Іилмахой, инженерий, болхлой талланташ чІоагІа деІаьхка хилар концентрированно хьагойташ дола хІама хилар, деррига дуне цец а доаккхаш, советски космонавташа В. А. Ляховен В. В. Рюминен ах шера баь никъ. Из Іилманен адамленпен карагІдаьнна бокъонца дола турпала гІулакх да.

Вайцига боахам хьалбеча чакхдоаха гІулакхаш эггара хьалха тІадерзадаь да производства эффективность лакхъяра проблемаш практически чакхъяхара. Вай массане а ше ма дарра кІоарга кхетаде дезаш да хІанзарча хана экономика деІайоалаяран халкъа хьал-торо айяран из мара кхы тайпа никъ боацилга. Из декхар кхоачашделга — вай массане министргара деш болхлочуига кхачалца дола юкъара гІулакх. ХІара къахьегама коллектив декхарийла я шиЙ балха экономически эффективность лакхъеча тІа-тІа доккхаІа дола хьоккхамаш доахилга Іалашде.

Эффективности дикали лакхъелга керттера гІулакх хилар ше белгалдоаккхаш, новкъоста Л. И. Брежнева из цІенхаштара дош декларатнно, тІаІоллара кхетадарга бодача наьнъах лораву...» цу хьддачен нийсачен формулах кІордадаь дош ца хилийтара, шиЙ хьинари нах оарцаІбоаха хьисали цуньга ца доадайтара, — белгалдоакх Леонид Ильича, — хІара денна чІоагІа воашка хьоинаш хила деза вай: из вахаре чакхъяккхара деррига а деш дий-теш?» (Л. И. Брежнев, Ленински наьнъаІа, 6 т., оагІ. 323).

Принципиальни доаІар дизза хьадехаин гІулакх хила деза промышленни изделей технически боарам лакхбарца, уж дикаІа дІанйергйолча тайпара кийчъярца. Хьань хІама дина хилар — из кхетамца бийдалах, материалех электроэнергех пайда эцар, бернате къахьегар. Иштта, цу тайпара дика йола хІама я общества, сага соар. Дувца деза аьнна хетац потребитело дІа ца эца, дава йоаца продукци, изделеш, товараш арахецар экономически зе деш долга. ХІаьта экономически меттел, моральни а ца лене хилар.

Цхьаниха а диц ца долийташ хила деза халкъа гандаш мел йоккхаЙ ил е а кІезиг-дукха а кхом ца бар вай хилийта йиш йоацилга. Социализм къахьегамо хьаю. къахьегама лакха мах бу социализмо. къахьегамца хьа мел даьча, доккхаІдолча поахалашкара тІехьаленна дисачеи Іаламо дешначеи дерригне а хьурмат де деза!

Мехка да волча хІара советски сага дехаш дола, дахла даргдоаца хІама а хинна дІаотта деза бокъонца дас санна общественни доалахьена, производства средствашта, балха хана доал делга. Производстве а наха тІулакх деча сфере а хулача кхоачамбоацарий овлалга, хьекача гуш да, царех дукхаІа дараш доал во дарпа, шийна тІадиллача гІулакха боаІаш бола бехктохам ца хиларца дувзадена долга.

Парте вай уйла тІаерзаю вІаштІехьдаьнна хиларя порядоки массе тайпара чІоагІъяра, къахьегама, технологически, планови, финансови дисциплина лоарзаІа ца доалаш кхоачашъяра, тІадиллача гІулакха хьалхара бехктохам айбара. Ма дарра аьлча, социалистически боахам лелабеча а коммунистически кхетам луча а цхьа декхар да из, хІаьта кхоачашде доагІа партийни принципиальность йолаши тІаІерттан.

Новкъостий! Экономика деІакхувлилга, коммунизма материально - технически база хьаелга дІахо толаме чакхдаккхара новкъоста Л. И. Брежнева инициативгІа парте ЦК керда доккхий гІулакхаш чакхдоахнига оттадаьд.

Къамаьл эггара хьалха сенах латт аьлча, из латт, доагора - энергетически комплекса низалаш ебаярах, цар структура тоаярах. Керттера теркам тІабохийт доагор дукхаІа даккхара, атомни энергетикен гидроэнергетикен деІанхувлара. ДареІа кІоргаш долча Экибастузски Канско-Ачински моттигий ларде дукхаІа хьалъергья йовхала электростанцеш. Центрен Урала промышленни районашкен электроэнерги дІанхачийтара хьалъе йоланьй электропередача тІехйоккхача напряженей уникальни линеш. Сихдаь Іилман балхаш чакхдовх кердача традиционни йоацача моттигашкара методашца электроэнерги ликхара. Доагора, электрически йовхален энерге кхом бара, продукци ликкарга уж кІезигаІа дІаахнийтара беш бола болх боаржабеш ба. Оттаеш я Іилман а экономически Іалашъяь а йола пачхьалкхен юкъара энергетически программа. Цо лерхІар — энергетика кхычарел сихъяь деІакхувлилга, халкъа боахама еррига технически база эргаьккха тоаелга.

Іаьржачен бос болчен металлурге лаьрхІад производства технически боарам дика лакхбе, металлопродукце прогрессивнеІен экономичнеІен дола тайпаш дукхаІа арахеца. Химически промышленноста хьалхашка декхар латт полимерни материалаш, химически хаосаш, лакха дикал йола минеральни удобренеш дукхаІа арахеца. Кхы а лакхаІча темпашца деІаухаргда халкъа боахам технически чІоагІбера керттера лоархІам бола машинашъелга. Доккхий низаш тІаухийт машинаьякъа а транспорта кхыча тайпай а технически база чІоагІъяра, цар болх вІаштІехьбоаккхилга эргадоаккхаш тоадара, пассажираши мовхьаши дІа-юха кхухьилга тоадара.

Шено яц, уж а кхыйола а керттера проблемаш вай Дахье деІайоалаеча керда боакнха гІа хургболча аргІанарча цхьайтталагІча пятилетка плана тІа лерттІа хьахьонхаргхиларах.

Новкъостий! Мехка кхел шоай бе еллача къахьегамхой керттера декхар лийрхІад В. И. Ленина боахам лелабе Іомалулгах, доал де Іомалулгах. Цу дахье Іайна опыт мел йоккха яле а, цох кхоачамбаь Іе йиш йолаш дац вай. Вахар цхьан метте латтац, цо Іилмангара, доал дара практикагара дІадехараш тІа-тІа кхы а доккхаІа хул. Цудухьа боккхача лоархІаме да «Боахама механизм дІахо эргайоаккхаш тоаярахи партийни пачхьалкхени органий декхарехи» яха КПСС Центральни Комитетон «Планировани тоаярахи производства эффективности балха дикали лакхъяра боахама механизмо ю воздействи чІоагІъярахи» яха КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцамаш.

Эзараш йола къахьегама коллективаш, миллионаш бола хьалхалаттараш Октябра цІейна накъабаьхнар дийъ шера заданеш кхоачаш а яь. Дерригача халкъо йоаржаьяча социалистически яхье хьалха боаІа вай столица Москва, Ленинграда къахьегамхой. Берригача вай мехка шерра яржаш латт «ТІехьабусараш боацаш бе болх,» «Болхлой эстафета», продукце дикала доал дара комплексни системаш юкъейоалаяр, болх щекински ипатовски методаІа вІаштІехьбаккхар, бригадни подряд санна а иштта кхыйола а хьалха латта починнаш.

Сийле хийла производства хьалхалаттарийи, новаторийи, мехка берригача къахьегамхой!

Шеко яц, парте экономически политикаца чІоагІденна долча советски халкъо дІахорча шерашка а Октябра мехка массе овгІонгахьара прогресс еча керда толамаш доахаргхиларах.

III. Коммунизм хьалъеча къахьегамхошта керте латташ

Новкъостий! Вай советски нах, доккхал деш да революционни хьисапе дуне эргадаккхара инициатива шийтара гойтача сийлахь-йоккхача парте тешаме кулгал а деш, воаш болх беш хиларах. Ленина яздаь ма хиллара, вай партена, аллха цунна мара карагІдаргдац «Деррига халкъ социализмага кхоачаде, кердача строя лостам телен из вІаштІехьъяккхен, берригача къахьегамхой хьехархо, кулгалхо, баьчча хила». (В. И. Ленин. ПСС, т. 33, оагІ. 26).

КПСС белгалйоалийта керттера хІама да из болхлой классен берригача къахьегамхойн гІулакха боарам боацеш тешаме хилар, цун политика революционни дерраІен классови принципиальности йолаш хилар. Парте Октябра наькъаІа общественни прогресс еча керда лакхаленаш яхарга дІахьалхашкахьа кхувл советски халкъ.

КПСС-о даим хьалхале лелаю марксистско-ленински Іилманца, таханарча вахара, чурчен дунен халкъашта юкъерчен ерригача факторий Іилман анализ а еш, дІахо творчески деІаккхуал из.

КПСС-а вахаре шиЙ къаьстта моттиг дІалоац цуи мутІарий цхьоагІо кхотаяра, хІанзарча ханара парте политика оттаяра, партийни вахарен кулгалдара принципий ленински нормаш чІоагІъяра Іалaьмате боккха лоархІаме хиннача КПСС ЦК октябрьски (1964 шера) Пленумо.

Халкъа юкъе шиЙ доккха сий даьккхад парте. Общество деІаахара саготаІа йола проблемаш шиЙ ханнахьа хьагучаяхарца, уж чакхъяхара наьъкаши методаши хьагойтарца, керда толамаш дахара нах оарцаІбахарца хІара денна, хІара сахьата ше политически баьччен организатори хилар хьахьокх цо.

Общества вахара ерригача оагІонашта политически, организационни а идейни а воздействи яра хІанз дакха доккхаІа дола кхоачамаш долаш я парти. Боарам боацаш шиЙ хьамсарча партех тешаш долча советски халкъо даим керда низаш чудоссаду цунна. Аллха парте XXV съезд хиннaчуд тІехьаІарча шерашка КПСС мугІарашка дІайийцаб 2 миллиони 377 эзари толашагІбола къахьегамхой.

Тахан вай парти — из 400 эзар юххьанцарча партийни организацешна вІашагІкхийтта 17 миллион коммунист. Из, новкъостий, бокъонца сийлахь - боккха творчески низ ба! ХІаьта парте политика цхьан даггара а долаш дерригача халкъо хьаллацаро из низ дукхазза дІаеимбоах. ЙохаргІоаца барт-цхьоагІо хиларо ленински партии советски халкъи карагІдаргдолаш да дерригдунен исторически лоархІам бола гІулакхаш чакхдаха.

Парте мел ца болийташ теркам тІаухийт шиЙ ерригача звеньий болх ма хулла хІанзарча хано дІадехарашка хьекжа хилийтара. Укх тІехххьарча хана КПСС ЦК тІаийдаьча соцамаша дукхача партийни комитетий организацейн балха анализ льй, цар декхараш хьадда белгалдаьхад. ЦК белгалдоакх, парторганизацеша беш бола беррига организаторски политически болх тоабара йола чІоагІа лард партийни вахара ленински нормаш лерраІа кхоачашъяр, парте чура демократи принципиальни критикен самокритикен деІаккхувлар, кулгалдара стиль эргаьккха тоаяр долга.

ХІанз юххьанцарча партийни организацешка аргІанара отчеташи хоржамаши деш да. Коммунисташа кІоарген массе оагІорахьарен буьц КПСС XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш, коммунизм халъяра проблемаех новкъоста Л. И. Брежнева еина указанеш кхоачашъяра парторганизацешен цар кулгалдеча организацешен беш бола болх. Шеко яц, цу лоархІамеча политически кампане беррига партийни болх тоабергхиларах, пятилетка толаме кхоачашъяра къахьегамхой оарцаІбоахаргхиларах.

Отчеташен хоржамашен къахьегама коллективаш кхы а чІоагІаІа кхотаялари дикаІа вІаштІехьъялари Іалашде деза. Партийни организацеш декхарийла я, профсоюзни комсомольски организацеех кот гІортолга а еш, администраца гІулакхашта тІахьожам лоаттабара йолча бокъонах шерра пайда а эцаш, боахама гІулакхаш массе оагІорахьара тоаде, шеко йоацаш нийсен партийнин пачхьалкхенни директиваш кхоачашъе, советски законаш лораде.

Дукха дар, геттара дукха дар тийша да парте хІара члено вахаре лелабеча наькъах. ДІахо а айбе беза коммунистий авангарди лоархІам. Укхаза деррига а лоархІаме да — коммунисто болх мишта бу а партийнин пачхьалкхенни решенеш цо кхоачаш мишта ю а, быте цо ше мишта хьахьокх а. Тахан, массаза а санна, партиец хьалхарча позицешка латташ, боккъонца вола политически бІухо волаш хила веза! ХІаьта цо шийгара дукхаІа дІа ме дех, партийни цІенала тараза тІа ше леладу гІулакхаш цо нийсагІа ме оаз чІоагІаІа хул наха цар еш йола влияни!

Новкъостий! ДеІаенача социализма хана вай мехка берригача къахьегамхой — болхлой класса, колхозни ахархой, физически хьакъалцеи болх беча наьха йоахаргйоаца союз кхы а чІоагІъеннай.

(Пистедовлар 3-ча оагІо тІа.)

ОКТЯБРА БАЙРАКХ — МАШАРЕИ КХОЛЛАМИЙИ БАЙРАКХ

(Ниестедоалар. Долалур 2-ча оагІо тІа).

Цу социальни цхьоагІон юкъе керттера моттиг дІалоац политически культурни кхетам боккха болча, профессиональни кийчо лакха йолча турпалеча болхлой классо. Тахан цун мугІарашка ва 77 миллионал совгІа саг, цун юкъе дуккхагІа хул дийша нах. ДегІаухаш латт цар кхоллама торонаш. Іилма - техническа прогресса юкъера цар лоархІам, советски обществан материальни интеллектуальни потенциал алсамйоаккхачара болхлой класса кхоллама торонаш лоархІами. Боккъонца йолча социализма опыта тІа бакъдаь да болхлой класс лакхъар берригакъахьегамхой, деррига халкъ, даккделга долга!

Парте аграрни политика лакйоаккхаш, юртбоахама производства индустриальни ларда тІа йоакихаш лаккбеннаб юрта къахьегагІун культурно - технически боарам. ХІанзарча юрта хьисап а хиина дІаьттав керда техника караерзаь, цахаддаш профессиональни говзалаш даккъеш, доккхийча общественни хьашташца вахаш вола саг.

Коммунизм хьалгІара масштабаш йоккхагІа хиларца дуккагІа хул интеллигенци, материальни производстваен духовни вахаран юкъе до цхукъа дакъа. Іилма довзара доазонаш шордаларах, Іилма-технически революци йоаржаеча хьинаре дакъа лацарах, теркам тІаувза культурни гІираш хьакхолларах, бераш хьалкхедеш халкъа унахцІено лоравин бераташ къахьегарах — цу дерригех а бокъо а йолаш доккхал де йиш йолаш я советски интеллигенци.

Болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце шейна чулоац коммунизма гІулакх дІахьолдашнахьа кхухьача къахьегамеи знаней мІашагІтека низ.

Революционни карагІдаьнарий итогаш еш кховкарча денга хьожаши эггара дикагІдола дешаш ца дьлча йиш яц деназ долча комсомолах, вай сийлахьча кагирхоех. ИттлагІча пятилетка ударни стройкашца, заводашкеи колхозашкеи, Іилмаш, культуран, дешаран, тІема гІулакх дечен къонахар хьагойт инициатива, знанеш, шоай общественни декхарашка бехкетоххем хеташ хьож. Партин халкъан тоццш да вай кагирхоша дІахо йодача халкъа в Октябра байрахх лакха айнь дІахьоргхиларах!

Кхузи йоагІача тІехьенна кхетам балар — из дерригача халкъа гІулакх. Укхаза вІашагІкхета деза дезала, школан общественностен низаш. Дунен халкъашта юкъера бера шу белгалдеш, вай йиза бокъо а йолаш ях, вай мехка берашта кхуви боагІараштен хьанкеллад башха - дика хьалаш.

Вайцига толамо кхоачашдаьд кхалсаг ловлара яккхар санна дола башха-дика лелорхІар а. Советски кхалсаг — дегІаенача социализма йиза бокъо йолеи хьинар долен гражданка. Халкъа юкъарча гІулакха советски кхалсаго — нанас, къахьегамхочо, пачхьалкхени общественница деятельница — юкъедихьа дакъа Іалаьмате доккхен берхатен да, новкъостий!

Мехка кхоаненах болча вай бехктоккхамо декхарийла ду вай дезал чІоагІбе, наьнала сий лакхде, шоай бераш малагІа нах хулаш хьалкхув хьожаш хилар дуккагІа хьадеха деза даьшкарен кхаьношнарен. ХІаьта уж хила беза бизза бола, шоай сийлахьбокхача мехка хила мобоагІа гражданаш.

Общество а дезал а декхарийла ба кхуваш йоагІа тІехьегоама йолча сама декх Іотнъамехи лорае. Вай социальни духовни таккаш бІехье, индивидуализма психологин аполитичности начйолла гІерта буржуазни пропаганда хьадда юхатоха еза. Общественни вахара деррига доаккъошка а былте а хьинарегІа чІоагІдо деза социалистически принципаш, коммунистически мораль. Негативни явленешта, социалистически общежито бокъонашка советски законаши телхадераш тя духьала кхы а чІоагІагІа къовсам лоаттабе беза.

Законаш тІера ца доалаш леладара уйла дукхагІа тІайохийташ парте лерх! чІоагІа правопорядок да хилча вахара социалистически хьисап а социалистически демократи а хулга дуьца а дезаш аьлла. Законности общественни порядки чІоагІъяра кхы а хьинарегІа пайда эца беза законна низах а санна общественни уйлан сийнах а.

Дукха ха йоацаш хиннача ерригсоюзни идеологически совещане партийни организацеи, ерриге вай кадраш тІаерзайир «Идеологически, политико - кхетама болх дІахо тоабарах» КПСС ЦК бань соцам лерригІа кхоачашбара. Советски нах, хІара керда кхахал декхарийла да обществан дегІаира законехи перспективаехи йолча знаней бІарчча система хилара тарра марксистско - ленински теорелардаш караерзае, вахаро, практико дІадехарий боарам тІа хилар духьа. ЛоархІаме да Маркса, Энгельса, Ленина произведенеш, партийни съездий, ЦК пленумий документаш, новкъоста Л. И. Брежнева белхаш, «ЗІамига лаьтта», «Юхадийдалар», «Целина» яла цун ниикаш кІоаргга Іомадар.

Даим дийна болча марксистско - ленински хьехамаш ларда тІара социалистически идеологи — из бокъонца йолча гуманизма, къахьегама сагах, халкъа — истори хьадечун хІама хьакхолларе низах тешара идеологи. Марксизма-ленинизми идеашца кийчденнача вай кхоачашдерга моллагІа декхараш, эшаергья духьала уттта моллагІа халонаш, хьалъергья коммунизи!

IV. ЧоагІа машар бахьан долаш, сихдаь хьадеш латта герзаш соцадар духьа

Новкъостий! Машарах дола гІорданьика Декрет хьа ма кхайкхадинге в В. И. Ленина аькад. тІема духьала «вай хоадамболлаш къовсам болабаьб... Хала къовсам ба из.» «Цхьабакъда, белгалдаькхад Ленина, — вай юхаспацадулургдац вайца машарга хьочи вай боламца буржуази лелоача доркача говмалга.» (В. И. Ленин. ПСС, т. 35, оагІ. 116, 117). ХІанз кхоачтъа шерал тІехха даьккай ленински наскеташта тешаме йолча вай партек Советски пачхьалкхенон машар бахьан долаш леррагІа къовсам лоаттабу. Октябра даьхено сийлехца кхоачашъю машарен социальни прогрессен чІоагІале а хиина дІаттача шуй сийлахь - йоккха мусса.

Термоядерни тІема кхерам тІехьалаика латтара, сихдаь хьадеш латта герзаш соцадара декхар хьалхарча аргІанна оттадара гІулакха хоадамболлаш дола дакъа лаьцад Советски Союзо, вежарашка долча социализма мехкаша. Исторически карагІдаьнна хІама хилар дунен халкъашта юкъерча отношеней боарам а лоархІаш машаре дахара ленински принцип чІоагІъярах. Советски Союзо США-ца, Францеца, ФРГ-ца, кхыча мехкашца аьча шин оагІорахьарча соглашенех тайп-тайпара социальни строеш йолча пол-чахьалкхенашта юкъерча чІоагІача бувзамий дунен халкъашта юкъера-правови беза хиннай. Наьха чІоагІа белам ба Европера кхерамзле чІоагІъе, пачхьалкхенашта юкъе массе оагІорахьара отношенеш дегІаьхувла. ХІаьта цунна гІо ду Ерригевропейски совещане ТІехьарча акто.

ДІадахача шера дІало дегІальхкай дуккхача пачхьалкхенашцара вай отношенеш. Боккъонца дика долча ловлахочун масал гойт вайна Финляндеца, Индеца, Юкъерчи Гергарчен Малхбоалерча а Африкерча а дуккхача пачхьалкхенашца цхьана леладеча машарча гІулакхаша. Дикка товешнай Грецецарен Турцецарен вай отношенеш. Не-бе бувзамаш чІоагІаьун латт вай ерригача континенташкарча дукхагІа долча мехкашца.

Машар безача общественносто, дуккхача пачхьалкхений кулгалхоша Іалаьмате боккхача лоархІаме аьпи а лаьрхІа къовбелдир стратегически наступательни герзашта довзуя оттадара хьоккехьа СССР-ан США-нен юкъе даь Договор (ОСВ-2), хьанхайкхаду. Ю сихагІа чІоагІдара тІехьа шоаш хилар. ООН Генеральни Ассамблее шерра хьаллаьхар дунен халкъашта юкъерча отношенешка гегемонизма политика мегарг ца хилара Советски Союзо еина предложени. Гегемонизмана духьалара къовсам—кхоллам дукхагІа мІаьдбара, дунен политике демократически принципаш чІоагІъяра, кегийча мехкийн халкъийн бокъонаш лораяра лоархІаме лостам.

Советски Союз машара гІулакха тІехьа латташ хилар, адамлен кхоанен цо чІоагІа йоакхо еш хилар къаьгга хьахьекхад КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьтехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева Берлине хьакхайкаьча кердача советски инициативашка. Уж инициативаш — гІулакхаш мел чІоагІа бехктокхам хеташ мяштен чакхдаха деза Лаьттан тІарча наха кхераме увларлен тІа ца латтийтар, юххера а, маьрша бахара гарантировнии бокъо царга кхачийтар духьа дешах бІубозлийташ дола масал.

Советски Союза кердача инициативана, машарен герзаш дІадахарен дешаех лаьца хьалхагІа вай тийначча предложенеш шеррача комплексо а санна, хьаькох, вож оагІув цІена дог-уйла долаш хилча дунен халкъашта юкъера кхоьмам кІаьдбара процесс бІубенна дІахьалхашкахьа тетта йиш йолаш хилар. Цхьабакъда, цунна духьалара гІулакхаш леладу агрессивни империалистически гІоазарашен царца барта ухача низашеи. НАТО стратегаша шоай ма хулла сихду хьадеш латта герзаш, дукха совгІа-эмашагІа а доацаш цхьатарра нийсденна низаш негаде, оагІоний цхьатарра кхерамзле хилара принцип толлае, шоашта тІема сонзе, дунен халкъашта юкъерча отношенешка пила возн цера гІулакхаш леладара торо Іалаштье гІерт уж.

Къаьстта кхераме я Малхбузен Европа массехк мехка территоре тІа керда тайпа американски ракетно - ядерни герз вІоттадара планаш. Уж планаш чакхъьяхача европейски континенте теттара чІоагІбергбар ядерни герз юкъе а даьнха тІом хилара кхерам. Дуьна а дезий. чІоагІача машараха кхерамзленахи хьагаш долча Европа халкъий вахара хьаштагІа цу тайпара перспектива мел-духьала а!

Шоей кхераме уйлаш Советски Союзо укх тІеххьарча шерашка Европеро ший герзаш дикка алсамдаьхад лхача хабаршца бекиаза иха гІерт малхбузехьарча державай кулгалхой. Из да лхаш дола «бахьан» цхьакхкха корта боаллаш хилар хьагучадаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева. Советски Союзо ший герзашцаро хиза цхьаь цхьаь салтехуница, цхьаь цхьаь танкаца, цхьаь цхьаь ракетаца алсамдаьха доаццашехьа а. США доалакьа йола Европера ядерни зарядаш, малхбузехьарча кепайовзано деча ховмегІа. 1970 шера дена духха совгІа-эмашагІа йоаццаш пхоьза дуккхагІа хиннай. 1977 шера НАТО европейски мехкий территоре тІа 18 эзар хІена воолаьваш аьнна американски салте воалаьвь, 1978 шера — кхы а 17 эзар.

Атлантически политикашин дукь доацаш хьакхайкадад, советски предложенеш позитивни маІан долаш хилар харц мича ду шоаш-м, цхьабакъда, шоашта ловра, ладувгІаргда-кх оаш, деш дар дуккагІа хилар ялаш. Хаттар отт. царна воп луш реальни гІа а бакьиха уж шоаш хьадухьала хІана багІац?

Варшавски Договора пачхьалкхений парламенташа шоаш даьча кхайкарал тІа НАТО пачхьалкхений парламенташ тІахьийтар американски ядерни герза керда системаш малхбузехьарча Европе дІаоттадарен ца оттадарен дешах лаьца решенеш тІаэцара гІулакха чІоагІа бехктокхам хеташ хилара. Халкъаша сатесс, континента мехкий парламенташа, политически партеша, общественни организацеша сихдаь герзаш хьадара керда мул ца бакхийтар а Европен цун дозонел арахьен машар чІоагІбар а духьа шоай де йиш йолаш мел дола хІама дергхиларга.

Хоркам бе безаш дош эттад вай континента хьалхашка: е машаре дахари вІаший гІойле йола гІулакхаш цхьана леладари, е тІема гІулакхашка дукха рузкъа дІаахийтарца керда баля качболлар, хьаду герзаш сихдаргахьа керда гІа баикхар. Юххера а, из цу тІа сецачул тІехьагІа, вай а, шеко йоацаш, тІаждаргьа эшаза ца йоала решенеш, хІана аьлча вай халкъа кхерамзле вай цхьаькда а тІакхоедийтаргвоацаш дола сийлахь-доккха хІама да вайна.

Новкъостий! Реальни социализм — Октябрьски цунна гІеххьа коталонца хиннача кхыча социалистически революцеша хьакхеллар — тІехь-тІехьа бокккагІа низ а хиина дІаотташ латт тІемаш доаца машар бахьан долаш, сага бериат кхолла машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме. Солидарность йолаш, вІаши дага а дуалаш вІаштІехьъяьхача юкъарча боонцешкара хьаувтгІача вежарашка долча мехкаша дунен халкъашта юкъера политически хьал овлангара дена уахцІена хургдола гІулакх ду.

Итташ шерий опытагІа довзийна, хІара социалистически мохки ерриге содружествои токкаларна хиланза дарддоаца хьал цхьана леладу гІулакхаш массе оагІорахьара кІоаргдолга хилар. Бокъонаш боккъонца цхьатара хилари суверенитет лархІаре, шоай лоІамагІа кхотадалар, дунен арене аьхха цьена гІулакхаш леладар, вІаши гІойле йолча тайпара цхьана гІулакхаш леладари вІаши новкъостал дари — уж да дунен халкъашта юкъерча социалистически отношенеех хьахиннараш. Уж чакхдоах вежарашка долча мехкий шин оагІорахьарча бувзамашка санна, шиъта цар коллективни организацей - ВІаши Экономически новкъостал дара Советни Варшавски Договорен гІулакхаша а.

Вай содружество массава а социалистически интернационализма принципаш тІа чІоагІъе гІерташ хилар хьахьокхаш дар новкъостий Л. И. Брежнева а вежаршка йолча партейи пачхьалкхений кулгалхой а Крыме вІашагІбеттабаларя. Цар цига хиина беседаш, ГДР 30 шу дизар дездеча дакъа лаьцача Советски Союза партийно-правительственни делегаце визит гІорбаьннача лоархІамера событи а хиина. ДІаттар вай партеши пачхьалкхенашта юкъе вІаши леладу гІулакхаш чІоагІдарга диллача а машарен дунен халкъашта юкъерча кхерамзлени саготагІа долча хьашташка диллача а.

ХІалакьеш хІама техай «советски тІема кхерамах» йолча харц мифана. ВІалла а доацачара хьадагальцача цу къамаьла новкъосталца «психологически тІема» хьал оттаде, тІема гІулакхашка дІаухийтар алсамдаха, тІема производство шерье, миллиардаш пайдаш дІаувза гІерт монополеш. ХІаьта из харцдар пекински политикашта — из дІадоаржаде гІерташ ба уж а — натовски арсеналашка чуккачара, шоай гегемонистско - экспансионистски лерхІараш кьайла лоаттадара, империалистически реакцеца барта бихара эш.

Шийна теркам тІаоаш да, империализма идеологашеи политикашеи, Китайна милитаризаци елга мога а деш. Пекин суверенни пачхьалкхенашта «тагІазар де» гІертнагга бехказа а доахаш, социализмо шийца дунен халкъашта юкъе доннаш гІеттаду фу дикь яхаш хьакхайкхадеш латтар. Цу моттІаьлел вІаштІехьа доацаш цхьаккха хІама дац!

Кердача строя чулоацами юкъера хьайоагІаш йола социалистически арахьара политика халкъий машарен вошалеи политика, цхьатаррарча бокъонегІа цхьана гІулакхаш леладара политика хила а хиннай, я а я, хург а я. Духьал социализма принципашта тІера булар, шовинизмаи экспансеи политикеш тІа оттар — из ба кхыча халкъашцара моастагІали агрессии дукъъола хьаст. Уж тайпа ажеш бахьан долаш, кхетадеш ма дарра, вІалла а бехктокхаме яц социализм.

Вежарашка долча социализма мехкаша, коммунистически болхлойн партеша чІоагІгІа харцахьа лоархІ Вьетнама Социалистически Республикана «цІаькха» а чугІертаргья яхаш Пекино тІатувса кхерамаю, китайски гегемонисташ Лаосеи Кампучеи чурча гІулакхашта гІожагІча тайпара юкъе гІертар. Цу тайпара гІулакхаш социалистически политикана духьала хиина Іаш, уж тархургдолаш дац ООН Уставаца, дунен халкъашта юкъерча права элементарни нормашца. Цунна цхьана цу тайпарча гІулакхаша Іойоккх «гегемонизмана духьалара къовсамхой да шоаш» яхаш лелача маоистий битах йоалла маска, хьагучайоаккх цар бокъонца йола гегемонистски лохь. Советски халкъа безами оагІувеи хила а хиннаб ба а ба Вьетнама, Лаоса, Кампучее халкъашкахьа. Царгахьа империалистически диктатен гегемонизмаш политика хьашт доацаш мел вар.

КНР хьакъехьара вай политика принципиальни леррагІа лелаеш я. Вай хила а хиннад, хІанз а да советско-китайски отношенеш тоара тІехьа, дикача лоалахой гІулакхаш юха оттадарен вІаши гІойле йола бувзамаш дегІадоаладаран тІехьа, цхьабакъда, дац кхоалагІа дола мохкаш Іо а тоІадаь из дара тІехьа-м. Укх тІеххьарча пхийтта шера Советски Союзо цкъа еина Іийнанц конструктивни предложенеш пачхьалкхенашта юкъера отношенеш тоайлийтар духьа. Москве дІахо а еш я советско-китайски переговораш. Царех хьахулараш шин оагІорахьарча отношеней проблемашца китайски оагІоно лоаца ниъх позитивни хиларах тийша хургда.

Новкъостий! Вай чІоагІа раьза а долаш белгалдоах, къонача пачхьалкхенашцара Советски Союза бувзамаш шерлуш хилар. Халкъаша лакха мах бу мукъали паргІатон бахьан лоаттабеча къовсаме Октябра Даьхено, социалистически содружество шоаш даим хоалуш хьаллоацаш хилара. Цхьаккха а бокъонца бола мукъадовлара, революционни болам хиннабац вай халкъо шу къовбаллбеш хилар дІа ца гойташ.

Советски нах гІадбаха ба тІеххьарча шерашка Ангола, Эфиопе, Афганистана, Никарагуа, Гренада халкъаш империалистически доала дІаьнараш тийда а тийда шоай мукъагІа дегІаахара новкъа довлар бахьан долаш. Низ болча дуккхача наха дакъа а лоацаш хиннача выступленеша йохайир империализмагахьа озаш хиина Иранера шаха режим. ЭттІаш латт наха Іазаш тІалоаттаду Къулбехьен Африкера расистски режимаш.

Амма хІанз а цхьаккха моттиг дІаьхийтац империализмо тІема низаца, экономически блокадаца, маьхах оттабаь нах бахийтарца, провокацешца къамашта юкъе моастагІал долларца, неоколониализма сов шаьрльча методашца къам мукъадакхара болам тоІабе ца гІерташ. Империализмо новкъарле ю Гаргарча Малхбоалера доал кийсконца къоастадара. Цун бехкагІа шийн мехках дьаяно лел е оккупантий кога кІал доала Палестина Іарбий халкъ, хІиъй Іоукаш латт Ливане.

Цудукха лакха фийлал гойт дунен халкъаша империалистически тайшача балхашта духьала, тІагІертте юхатох шоай мукъалехие, чура гІулакхаш шоай мукъагІа къоастадара йолча суверенни бокъонашта тІаккхувдараш.

Бакъда, халкъаша дика кхетадаьд шоай моастагІа малав, шоай доттагІа малав. Бокъонци йолаш йолча социализмах лерх! цар шоай дилле хургвола тешаме союзник. ДІа ца кхийттача мехкий пачхьалкхенаштен правительстваштен керте латтараша Гаване чІоагІдир дІа ца кхийтарий болам прогрессивни а антиимпериалистически лостам болаш а хилар.

Новкъостий! Вай парте, деррига вай халкъо лакха лоаттаю пролетарски, социалистически интернационализма байрахх. Советски нах боккъонца болча доттагІийн вежарийн уйлаш йолаш ба социализма мехкий халкъашца Дунен халкъашта юкъерча болхлой класса ниисхон наьхъаца дуне хувцара къовсам лоаттабеча дерригача дунен къахьегама эскара царех дІахада йиш йоаца дакъа лерхІаш ба шоаех Советски Союза къахьегамхой.

Халкъий хьашташ бахьанерча къовсама авангарде йолаш йолча коммунистически болхлойн партеша шерью шоай социальни база, лакху шоай мехкий политически вахарера лоархІам. КПСС дегІаккувл коммунистически болхлойн партешцара вежарий бувзамаш, хьинаре къовсам лоаттабу марксизма - ленинизмаш пролетарски интернационализмаш принципаш тІа дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагІо чІоагІъяра.

Вай парти гІерт социалистически, социал - демократически, къамий демократически партешца, хьалха лаьтача, машара тІеххьарча низашца, машар лорабарен чІоагІбарен, къамаш мукъадахара, социальни прогресса гІулакх деза долча берригенаьца цхьана гІулакхаш леладелга дегІадоаладе.

ДІахьалхашмахьа бодаш бола адамлен болам тІаберзабаь ба социальни устройства эггара лакхерча формашта — социализманеи коммунизманеи, — хІаьта из закономерно а да. Тахан Октябрьски революце биллача новкъа долх дуккха а халкъаш, гаьна е гапза цу новкъа гІоргда планета тІара деррига халкъаш.

* * *

Новкъостий! Октябра 62 шу дизар советски халкъо белгалдоаккх В. И. Ленина 110 шу дуза да хьагІаккхоачаш латтачен Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезд юхе гІертачен хана.

Цу гІоръьнна йолча событешта кердача сий долча гІулакхашца накъабахара тІатІа шерагІа йоаржаю вай Даьхен къахьегамхоша социалистически яхь. Коммунизм хьалъеча кердача мулашка довла йиш хургйолаш берриге шоай низ КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра, 1979 шун ерриге иттагІа пятилеткан толамца чакхъяккхара тІабохийтаргба болхлой классо, колхозни ахархоша, халкъа интеллигенце.

Дилла а котталонаш йоаккхача ленинизма байраха кІал, Коммунистически парте, сийлахь - йоккхача Ленина гІулакх сийленца дІахо хьош вар — КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте а волаш йолча цун Центральни Комитета кулгалца керда толамаш дехара дІахьалха гІо!

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъ!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти!

Даькъала хилда машари коммунизми!

10 ноябре Советски милице 62 шу дуз

Халкъа гІулакх деш я

Сийлахь - боккхача Октябра 62 шу дизар белгалдаькхар советски халкъо, дерригa прогрессивни адамаша. Из цІей советски халкъа керттера цІей да. Октябра хІара юбилей шийн белгалдеш, тамашийна шийн ха-йоккъаш я. Укх шерарчоа хьалха нийсденнад советски халкъо тадеш шийн вахари къахьегама гІулакхаши дусташ долча кердача Советски Конституце ши шу дизар. ХІаьта октябрьски цІей чакхдаьнначул тІехьагІа хІара шера дезду вай цхьаькха цІей — Советски милице Ди.

В. И. Ленина инициативагІа вІашагІъеллача вай милице сий дола денале никъ хьабенаб. Милице болхлоша пачхьалкхен истори хьадоладелча дениз сийленца кхоачаш а даьд, кхоачаш а ду шоай декхар. Къонахчал долаш са ца кходеш лораьй цар революционни правопорядок. Цеча Эскара доакъошца цхьана интервенташта йийттай, уголовни политически бандитизмаца къовгам лоаттабаьб, турпалаш санна лийтаб Сийлахь-боккхача Даймехка тІема фронташка.

Сийлахьа гІулакхаш шортта долаш я Нохч-ГІалгІайчен милици а. Эггара хьалхарча милиционераша — ревкомашен партийни комитеташен шоай викалаш а беш ахийташа — халача хьалашка къовсам лоаттабаьб уголовни зуламечен бандитски элементашца. ЦІанкха а йицлургйоацаш халкъа дегашка йисай тІема посте латташ байннарий — Пузанов Дмитре, Назиров Мухадина, Бураутанов Османа, Гудиев Тухана, кхычар цІераш.

Парте вай халкъа турпалча революционни традицей уйланца хьалкхебаьча чурча гІулакхий органий болхлоша тахан дика хьалаш Іалашду советски сага къахьегама овсарле лакха йолаш къахьегара, цун бокъонаши духовни хьашташи, вай хьал-торони лард — социалистически доалахье лораю. ТхьоалагІчен ткъаь иттлагІчен шерашка, Сийлахь-боккха Даймехкана тІом болча хана, маьршачча советски пятилеткай шерашка милице болхлоша къонахчалли турпалалли гайта хилара тешал ду хІара шера дезача делошка наха эзаш къалхашка в дехкаш ягІача обелискаша.

Чурча гІулакхий министерства здане чу хьалъоттаь латт шоай болх кхоачашбеча хана байннарий цІераш тай хьоккаш тІаязъяь мемориал. Уж — Пузанов Дмитрий, Гудиев Тухан, 30-чей 40-чей шерашка байна кхьбараш. Мемориал чакхйоаллача латт хІанз вай деношка боабаьча Быхалов Василе, Ботаев, Байберда, Кирин Владимира, Мусаев Іисий цІераш. Цеча салтий къонахчали турпала гІулакхаши дагалоаттадар духьа цар цІераш техкай улицех, школех, пионерски отрядех.

ДІадахача ноахалий сийлахьа традицеш дІахокхахьарцен ебаярцеи вай республика милице болхлоша тахан а тешаме гІулакх ду вІой халкъа.

Ераш да цунна дола масалаш. Алхха сцахна правопорядок лоранрен зуламашца къовсам лоаттабарен дикъе къаьстта доккхий хІамаш карагІдувларах правительственни совгІаташ делар вай республика чурча гІулакхий органашкарча 24 болхлочоа. Къахьегама Цеча Байракха ордено сийрдабаьккхаб милице майора А. Н. Митюрева наьха. Цеча Седкъа орден еннай милице полковника Ю. П. Егоровиеи милице старшинана Х. Д. Борщиговнеи, «Знак Почета» яха орден — милице майора М. Э. Дагаевна, милице лейтенанта Х. Н. Сулеймановна, милице старшинана Н. Ф. Панковна.

Укх шера къаьстта кхераме зуламаш говза хьагучадахарах СССР чурча гІулакхий министра нов. Н. А. Щелокова ше совгІаташ деннад уголовни розыска отдела болхлошта Амаровна, Султановна, Абдурзаковна.

Шоай говзал эргайоахаш тоа а еш, вай республикерча милице болхлой «Нийсхача леррагІа» тІехьалелаш хьагучадаха Іемаб зуламаш. Масала, укх шера май бетта Коснора улицагІа, 16 вахаш вола вІь кІаьнк Старосунженски хьу йолчахьа дІа а ваха, юха ца а воагІаш висав. Цу хьакъехьа дежурни даьнъыга хоам хиннаб 21 сахьата 30 минута яьлча. КомандагІа сихха вІашагІъехкар уж хьалоха группаш, милице полковник нов. Н. Д. Тюльнин керте а волаш.

Хьу тохкаш массехказза чакхбаьннача тІехьагІа ватув баьлар. Іуйрийна воархІ сахьат даьлча хьа а лела даьрка дІавелар 13 шу даьна Серегин Арнольд, Потапенко Саша, Доценко Олег, Куров Саша.

Цхьан подразделенера милиционер Х. Б. Исаков догІа дийлха Іаьржа доагІаш хиннача доккхача Шолжа чу майрра тутосседелар хила пха йиІит хьалъаккхар духьа.

Милице болхлоша шоай балха деккар дика кхоачашделга хьахьокхаш дола цу тайпара масалаш дукказа а доаладе йиш яр.

Партен правительстван милице хиддалза йоакхо я терко а еш хилар хьахьокхаш ба 1968 шера ноябре тІаийцан милице чІара деннарча гІулакхий программни документ а хиина дІаэттах бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам.

Къахьегама коллективаш кара партийни комсомольски организацей рекомендацегІа милице балха хьожабьаб бІаьш къона хьинар, денаш, къонахчал долаш, шоай деррига вахар эттарнимагІча гІулакха—правопорядок лораяра дІадала кийча бола нах. Цар толаме караерзаю советски права лардаш, оперативни техника, доккхагІча ноахалах юкедиси дика мел дар шоашка ац, правопорядок лораяра беча балха формаши методаши эргайоахаш тІаь.

Укх шера сентябрь бетта ше тІанийца «Правопорядок лораяра бу болх тоабарахи бокъонаш телхараш лоаттабу къовсам чІоагІбарахи» болча шийн соцам тІа КПСС ЦК-ас белгалдаьд бокъонаш телхаяра духьалара профилактика дІахо тоаяра, зуламашцеи кхыча антиобщественни гІулакхашцеи лоаттабу къовсам чІоагІбара, берригача гражданашен кулгаддеча гІулакхаш тІарча нахен советски законаш лоарзагІа ца доахаш кхоачашдара тІадерзадаь хьадда гІулакхаш.

Къаьстта уйла тІаякхийтай общественноста болх айбара. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара партийни организацеша беча балха перспективни шерен планашка бокъонаш телхаяра духьаларча профилактика комплексни планаш а хиланзи эргйоаш лаьрхІад.

Бокъонаш телхаяра духьаларча профилактике керттера лостам а хиина дІаоттара да из болх къахьегама коллективашкеи нах баххача моттигашкеи чІоагІбар. «Идеологически, политико - кхетама болх дІахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамца хьадхале а леласи, хІара коллективе, массе тайпарча бахача наьха группашта, къаьстта а кагирхошта, кхувш боагІараштa юкъе дика тоадарга даргдац идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара гІулакх. Халкъа рузкъа дечкъадераштa, хулиганашта, кхаш мІдераштa сатохаргдоаца хьал оттаде деза.

КПСС ЦК установкашка хьежжа партийни, советски, бокъонаш лораеча органашa моттигашка отта а яь чакхъяха йолаьй правопорядок чІоагІъяра даькъера комплексни планаш, халкъа дружинай, порядок лораеча общественни пунктий, бокъонаш телхаяра духьаларча профилактика советий болх айбара дешашта къаьстта уйла тІа а йохийташ.

Цу общественни формированеех дукхагІа ярашa тахан, бераьте бу болх. Царна юкъе я Заводской районера № 1 а № 2 а йола, Октябрьски районера № 2 йола, Ленински района шолладагІча микрорайонера, город МалгІабикера, нах бачаха кхыча моттигашкара порядок лораю общественни пункташ. Шоаш болх дика беш хилар хьахьекхад «Красный молот», «Автоспецоборудование» яхача заводий профилактика советаша. Цар керттера гІулакхаш бокъонаш телхаран зуламашта духьала профилактика леларах латт. Цу общественни организацеша моццагІе а хьахьекхад шоаш вахара хиланза эргйоашта.

Советски милице сийлахьа никъ — халкъа социалистически Даьхенна тешаме гІулакх деш а Коммунистически партена боарам боаш чІоагІа мутІахьа а хилара дола къаьгга тешал. Из — советски граждании вахар, унахцІено, бокъонаш лораяр, пачхьалкхен лард — социалистически доалахье лорадар.

Даьр кІезига дац. Цхьабакъда, милицена хьалхашка оттадаьраш доккхий декхараш да. ХІаьта уж кхоачашдулургдац шеррача общественноста новкъосталца, партийни, советски органий кулгалца мара.

Ш. МОГУШКОВ,
НГІ АССР чурча гІулакхий министра заместитель.

МОСКВА. Столични ГАИ — Пиччахьалкхен автоинспекци хьинар долашагІа йола цхьа подразделени. БархІ миллион саг вахача городе чІоагІа низкъала дола автомобилей наькъаш дени-буси дерригача 24 сахьата кад-данза бІарг кхоабаш лорадеш хила деза.

Дика кхоачашду из гІулакх города ГАИ оперативни болхлой баттайначи коллективо. Автоинспектораша балха тІехь новкъостал ду хІанзарча техника. ГАИ болхлошка йолаш я радиосвязь, электронно - вычислительни машинаш, стереофотографи.

Зулам хиннача моттиге сихха дІанкачара вІашагІъеллай оперативни машинех латта лаьрхІа отряд. «РАФ» яхача микроавтобусаш тІа дІа-юха къамаьл де йиш йола телефон латт, светофотографе установка, низ боле сердал тела приборааш латт.

Дийнахь а буса а ха деш ба столични автоинспектораш.

СУРТА ТІА: столица цхьан могистрала тІа. ГАИ оперативни служба кхаьчай зулам хиннача моттиге.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Болх тоабара гІо дир

Кхаь бетта хьалха вай республике чакхдоаккхаш хилар сберегательни кассай балхага дола хьажар. Цунна белгалдеш яр республикански а хІара районе вІашагІъехка а хьажара комиссеш.

Самардийнахьа Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела А. Н. Иванова кулгал а деш шийн итогови заседани чакхъяьккхар республикански хьажара комиссе.

Цига белгалдир хьажаро сберкассай болх тоабара, цига ахча Іоадаро, царга гІолла къахьегамхошта душ йола тайп-тайпара расчеташ яро дьогташ баьчча наха шерра дІайовлайтара дикка гІо даьлга. Хьажар чакхдоаккхача юкъа республикерча 260 сберкассах 236-че балхага хьожаш хилар общественносте викалаш юкъебоагІа гІойна йола комиссеш. Цу юкъа сберкассаша нахагара Іоаде ахча хьачуийдара даькъе шоай план кхоачашйир 366,9 процент. Іоаде ахча хьачутелача наха ялх эзар совгІа сат тІаккхийтар. Иштта республикански комиссе заседане белгалдаьккхар, сберкассашка наха гІулакх дара культура а лакхъеннилга.

Хьажаре хьалхара кхо моттиг яьккхай Наурски, Гудермесски, Старопромысловски районий сберкассаша. Болх дика барца белгалйир Назрановски, Сунженски, Шалински районашкара яраш а. ТоламагІйолча коллективашта а къаьст - къаьстача болхлошта а хьожаяьй дипломаш, сийлен грамоташ, ахчан премеш.

С. ПАРЧИЕВ.

ОКТЯБРА БАЙРАКХА КIАЛ—СИЙРДАЧА КХОАНЕНГА

ЦIейна хетаяь Грозне хинна къахьегамхой демонстраци

(Чистедоалар, Доладалар 1-ча оагIо тIа).

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дузача цIейна сийленца накъбахара доккхий декхараш тIа а ийца, шерра социалистически яхь йоаржаьяр Грознерча эзараш, итташ эзараш болча къахьегамхоша. «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизех хьинар кхо ца деш къахьийгар цар.

Октябра цIейна хьалхарча яхье хьалхара моттиг яьккхача Старопромысловски района къахьегамхой колонне кхоач Ленина цIерагIча майдан тIа. Царна хьалха боагIа района ЦIе байракхаш яхаш боагIараш. Укхаза чIоагIа лоархIаш а сий деш а я революционни традицеш. 1900 шера Стари промыслашка вIашагIъехкар социал-демократически кружокаш, хIьта 1903 шера вIашагIъеллар большевистски организаци. Советски Iаьдал дIаьнидача хьалхарча деношна денз массаза Октябро хьакхеллар лорадеш, къахьегаме хьалха латташ хьабоагIа старопромысловцаш.

Хьалхарча пятилеткашка, Сийлахь-боккха Даймехкан тIом лаьттача а тIемо бохабаь халкъа боахам юхаметтаоттабеча а шерашка, ишта коммунизм хьалъйра шоай хьинар кхо ца деш беррига советски нах санна къахьегаш ба къаьнарча мехкдаьтта района къахьегамхой укх денош а. Массазара шоай дика гIулакхаш дIахо а хьош, башха-дикача къахьегама толамаща накъабаьхкаб Старопромысловски района къахьегамхой Октябра 62 шу дузача цIейна. Доккхал де я йиш йолаш къахьегама совгIаташ кийчдаьд районерча итташ йолча производственни коллективаша. Шоаш даьха къахьегама толамаш гойташ рапорташ дахь цар. ЦIеча байракхилгашца, партен правительстван кулгалхой портреташца, лозунгашца, плакаташца еса я къахьегамхой колоннаш.

Массаза санна яхе хьалхара моттиг яьккха бола «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой боагIа района къахьегамхой колоннала хьалха. Дикка тIеххоачашдьд цар Сийлахь - боккхача Октябра цIей сийна тIаийца декхараш. Цудухьа деташ гIоздаьина ба уж тахан.

Вай гIа боахаш, белаш, гIозбьнна боагIа Грозненски бурув тохара балхий управлене болхлой. Ийс бетта итогех республикерча мехкдаьтехошта юкъе лоржача яхье дерригача техннко - экономически хьоххамий планаши тIаийца социалистически декхараш тIеххоачашдарах царна еннай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома ЦIе байракх, КПСС Грозненски горкомех горисполкомех карара кара тела ЦIе байракхи хьалхара ахчан премии, КПСС Старопромысловски райкомех райисполкомех ЦIе байракхи Сийлен грамотеш, кхыдола деза совгIаташ. Итт бетта плах а тIаийца социалистически декхараш а тIеххоачашдаьд цар.

Октябра цIей сийна шоаш даьхача къахьегама толамаща деташ гIоздаьха трибуна хьалхашка гIолла чакхбоал Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш. Уккхазарча Г. А. Шуликин керте латтача буровой коллектива вай республике эггара хьалха дIайодаьнай цхьан шера 5000 метр бурув тохараш цхьан шерех ах шерех буровой хьалъьякхарах йола инициатива. Из чIоагIа къоабалъяь хьалланай республикерча итташ йолча бурув деттача бригадаша. Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш Ленина майдан тIа гIолла чакхйоал технологически транспорта Октябрьски Грозненски управленей, гортопсбыта, «Грознефть» объединене производственни гIулакхаш деча центральни база къахьегамхой колоннаш. Лакхе цIераш мел яьхача производственни коллективашка хIаналехьа толамца кхоачагIьяьй дерригача техинко - экономически хьоххамий иттлагIча пятилеткан дешера план. В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга пхе шера план кхоачашьъра доккхий декхараш тIаийцад цар. Шоаш денна дош диза чакхдоаккхаргхиларах бIубенна я уж коллективаш.

Дентара денга шоаш доаза производственни хьоххамаш дикагIа хулийташ, тIа-тIа дикагIа болх байтара цхьайола коллективаш оарцагIйоахаш йола бригадаш дукха я хIара предприяте, организаце. Царех я Старопромысловски УБР Б. Макаров, А. Дохшукаев керте латта буровой коллективаш. Ш. Куснева, М. Гадаева машинашъерий бригадаш, электроприбораш хьаераш Ю. Некрасов, М. Костоев, шофераш Э. Исаев, А. Сапралиев, В. Смолий, монтажникаш В. Мальцев, А. Соколов, экскаваторщик А. Булавин — берригаш а 300 совгIа болхло ва районе иттлагIча пятилетка задани кхоачашъяь.

Трибуна тIа латтараша Октябра цIей даькъала дувц дезача цIей сийна тIаийца декхараш толамца кхоачашдаь тIеххоачашдаь болча «Союзавтоматстрой» ВНПО опытно - экспериментальни завода, «Грозтрубопроводстрой» треста № 4 йолча механизаце управлене, «Электроприбор» завода, Тампонажни контора, «Грознефтегаз» НГУ, «Трансмаш» завода, кхыча предприятей, организацей болхлой. Октябра цIейна хьалхарча яхье хьалхара моттигаш яьхача цар колоннаш дика кийчъяь я лозунгашца, плакаташца, партен правительстви кулгалхой портреташца. Лоаца аьлча, чIоагIе деташ айдена ба тахан района беррига къахьегамхой. Башха-дика къахьегама совгIат кийчдаь белгалдаьккхад цар тахана цIей. Продукци маьхала яккхара итт бетта план хьинал хьалха кхоачаш а я, планагIа лаьрхIачул совгIа пар маьхала яьккхар цхьа миллион бIаь эзари сома маьха тайп-тайпара продукци.

Старопромысловски районерча гIишлонхоша укх шера хьал а даь эксплуатаце дIаденнад ялхайтта эзар совгIа квадратни метр нах чубаха цIенош. Цудухьа бъ бIаь совгIа дезал кердача фусамашка баха хайнаб. ГIишлонхоша ийс бетта даьхача толамий итогаш йича царна хьоккхаьй КПСС - обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх.

Берригача советски наха, ишта дуней тIа мел болча къахьегамхошта хьамсара волча В. И. Ленина цIерагIча районерча къахьегамхой колоннала хьалха боагIа цу района ЦIе байракхаш лаьаш боагIараш. Деза ди даькъала дувцаш тIаьц уж трибуна тIа латтараша. Дикача толамаща накъабаьхкаб уж Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дузача цIейна. Итт бетта плах тIеххоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхала яьккхай пхи миллиони шин бIаь эзари гарга сома маьха тайп-тайпара продукци. «Даькъала хилда Октябра деза цIей!», «Сийле хийла хьамсарча Коммунистически парте!» дог тIара доагIача дешаша тIаэц цIей сийна лаьржача яхье хьалхара моттигаш яьха «Красный молот», «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, шурий промышленноста объединене, телеграфа, чхьагIарахоьйъчин комбината, швейни производственни объединене, консервни завода, маьаккъеча комбината, кхыча предприятей коллективаш. Царех дуккагIчарна еннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе вымпел.

Берригта советски нах санна деташ гIоздаьина массане а юкъара е хьамсара а цIей деадеш бола «Грозненский рабочий» издательства, «Чечингколхозстрой» объединене ПМК-1, кхыйолча предприятей, организацей болхлой иллеш доахаш, белаш, са айденна болаш боагIа майдан тIа.

Районерча 240 болхлочо тахана денга кхоачаш тIеххоачашии яьй пятилетка задани. Уж дезача денца даькъала бувцаш моаршал хетт трибуна тIа латтараша. Царех ба тахан В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денна шоаш денна дош диза кхоачашдарах боккха кхаъ хиина Октябра цIей деадеш бола «Красный молот» завода токарь Г. И. Фуражировский, пассажирски автотранспорта объединене шофер М. Арсамаков, кхы дукха а бараш.

Дунен тIа машар хилийтера, дунен халкъашта юкъера кхоххам мелбара, бахача наьха хьал-торо товяра цахалдаш къовсам лоаттабеш йолча КПСС ЦК Политбюрона, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева карагIдувлача дикача гIулакхашта жоп а луш хьинар айдена къахьегаш ба района къахьегамхой, беррига советски нах санна. Ишта шоаш хилар хьагойташ дола лозунгаш, плакаташ дахьаш боагIа уж. Цар колонне лакха айдаь дахь КПСС ЦК Политбюро члений портреташ, колоннаш еса йола ЦIе байракхаш.

Ленина цIерагIча майдан тIа кхаьчача кхачани лйгачей промышленноста болхлошка, медикашка, артисташка, музыкхташка, литература а искусства а деятелашка, студенташка дева цIей даькъала дувцаш моаршал хетт трибуна тIара. Укх шера 50 шу дизар дездаьд академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института. Цу юкъа цо арахийнав 20 эзар совгIа специалист. Вай мехкарча хилиъа бохама массе а тайпарча доакъошка къахьегаш ба уж хIанз.

Октябрьски района къахьегамхой колонне дена кийчъенна а йолаш гарга кхоач Ленина цIерагIча майдане. Массаза санна укх шера а Октябра цIейна хетаьча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша. Цудухьа бокъо еннай парна района къахьегамхой колоннана керте оатта. Уккхаза дукха болхлой ба В. И. Ленина 110 шу дузача цIейга пхе шера план кхоачашъяра шоаш денна дош диза чакхдаьккха. Царех ва слесарий-сборщикий бригадир С. Коноваленко, фрезеровщик В. Акименко, ишта цхы дукхабараш в. Тоьал ха и пар 1981 шера календарагIа къахьега.

Шоаш даьха къахьегама толамаш довзийташ дола плакаташ, рапорташ дахьаш, пхе шерен дийь шерен задание кхоачашъяралш бовзийташ боагIа Грозненски машинашкъахой. «Сийле хийла яхье хьалхалаттарий!», «Даькъала хилба Сийлахьбоккха Октябрь!» яхаш моаршал хетт царга трибуна тIа латтараша. Паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачаш тIеххоачаш деш бола болхлой эзараш ба Октябрьски районе. Цар торо хилийтай «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний инициатива йиза чакх а йоаккхаш, товарни продукци маьхала яккхара ваччахьалкхен план кхоачаш ца еш цхьаккха предприяти районе ца хилийта.

Хадданза цхьабараша тIехьа шоллагIбараш болаш дика кийчъеннача цIей колонне трибуна хьалхашка гIолла чакхбоал района тайп-тайпарча предприятей, организацей къахьегамхой. Сийлахь-боккха Октябрь, хьалхара парти, вай баьча В. И. Ленин, интернационализм, халкъашта юкъера бартцхьоагIо лестаеш дола дет тIара доагIа дIайха дешаш да трибуна тIара хьахозаш. Къахьегамхой колоннашка боагIараш деташ гIоздаьнна ба. Царна юкъе а тахан цIей дездеча дойнахьа пиош ираздолашагIа хьет текстильщиков талантерейни объединене лельащиниа Я. Тепсуркаева, инженера Ш. Джамхотова, раскройни цеха начальника Ш. Идалова. Массехк ди хьалха КПСС членалла дIаийнаб уж. Царна цIаккха дицлургдаш тахенаре бола цIей — Октябра деза ди.

ЦIе байракхаш, эмблемаш, плакаташ, лозунгаш, шоай къахьегама рапорташ дахьаш боагIа Октябрьски района къахьегамхой деташ гIоздаьина чакхбоал Ленина цIерагIча майдан тIа гIолла.

ЛаьгIо хьекхача михо довзаю цIе байракхаш а лхьаш, майдан тIа бовл республика эггара йоккхагIа промышленни предприятеш йолча Заводской района къахьегамхой.

«Сийле хийла турпала болхлой класса» яха дешаш дек майдан тIа гIолла. Октябра цIей тIакхачале хьалха ЭЛОУ-АВТ яхача установка болх дIаболабалийтача В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектива чакхйоалача хана. Йиллача хана шин бутт хьалха яь йистеьккхача боккха лоархIам болча цу комплекса еррига а объекташ паччахьалкхен комиссе «дикен» «тIехдикен» оценкаш уттаеш эксплуатаце хьанйнай.

Из низ бола комплекс хьалъеш дакъа мел лаьцараша а йоккха дегагIоз хиннай КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева шоашта дIайха моаршал дайтарах.

Къилбаседа Кавказе йоккхагIйола из комплекс хьалъеча дикка дакъа лаьцар вай мехка вежарашка йолча дукхача республикаша. Тайп-тайпарча къамех болча бIаьш производстве хьалхалаттараша, новатораша шоаш ца кхобеш къахьегарах мехка кийчдаь доккха къахьегама совгIат да из установка хьалъяр. Из хьалъеча къаьстта белгалъьлар цхьайттлагIча пятилетка чотагIа къахьегаш йола Ю. Никишина кулгалду бригада, А. Маашев, Ш. Цокаев, П. Хадухин, И. Багаев, Д. Бабоченко, С. Шевилов керте латта а кхыйола а бригадаш.

Сийлахь-боккхача Октябра цIей сийна лаьржача социалистически яхье белгала дика толамаш даьхад цу района дукхача къахьегама коллективаша. Царна юкъе я «ХIара балха денна — дикала Знак!» яха болам дIаболабаь укх шера дукхьал хьалхарча ийс бетта 6 миллиони сома маьха планал совгIа продукци арахийна СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода, Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача, «Нефтехимзапчасть» заводий, «Грозстромремонт» предприятей, кхыйола коллективаш.

Заводчанашта юкъе тахарча дийнахьа цхьайттлагIча пятилетка чотагIа къахьегаш ва 338 саг. Царех ба коммунистически хьисапе къахьегара масал гойташ бола Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене гIишлои белхашта механизаци яра управленера экскаваторий машинисташ А. В. Конарев, Ш. А. Асламбеков, СМУ-9 асфальтобетонщикаш В. Автурханов а Н. М. Шевченков, «Чечингстройтранс» объединене шофераш Л. Т. Темирбулатов ви Н. И. Федосов, «Кавэлектромонтаж» треста электромонтажникаш А. В. Шейков А. И. Бычков, СМУ-7 плотникаш Н. В. Лошкарев, А. И. Ибрагимов, дукха кхыбараш.

Заводской района къахьегамхошта юкъе лаьржача социалистически яхье хьалхалаттарий мутIерашка я Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене СМУ-9, СМУ-6, СМУ-7, «Центроэромонтажмаш» яхача треста СМУ коллективаш а. Района гIишлошъераша хьаьльча 31 эзар квадратни метр йолча фусамашка баха хайнаб бIаьш дезалаш. Тахан демонстрантий колоннашка, трибуна тIара дIайха моаршал а луш, чакхбоал цхьайттлагIча пятилетка чотагIа къахьегаш бола гIорваьннача гIишлошъечуш Социалистически Къахьегама Турпала Ш. М. Хадакиева бригадера гIишлошъераш.

БIубенна гIа а боахаш майдан тIа гIолла чакхбаьлар цIейна кийчдаь шоай къахьегама рапорташ дахьаш бола района транспортни, торгови организацей, Iилман учреждений болхлой.

Шерра гIа а боахаш В. И. Ленина цIерагIча майдан тIа кхоач Грозненски района къахьегамхой. Цар колоннана хьалха боагIа «Хьувкъаьна цIей» яха дуккхача наха дикъа лоаца сцена гойташ бола къамен барзкъаш тIадувла иллеш доаха, халхараш ду мегирхой.

Цу района къахьегамхоша дикка дакъа юкъедиллад республика юкъарча толамашта. Юрта боахама продукци санна тайп-тайпара промышленни яр а кийчъеш йолча цу района дукха къахьегама коллективаш хадданза социалистически яхье хьалхалаттараша юкъе я.

Кхаьнка къахьегараша дIайха моаршал лу трибуна тIара. Укх шера Iалама хьалаш дика хьувигIам кхебара гектара аьттув бовцаш денал долла шерь а района ахархоша гулдаьд 65 эзар тонн ялат. Из боккха толам боаккхача белгалъьннай паччахьалкхенга хьайбай продукци, ялта бьецадараш дIачударе задание кхоачашъяь «Пригородный», «Тепличный», «Юбилейный» совхозий коллективаш.

Грозненски района къахьегамхошта карагIдаьннача дикача гIулахех да цар дIайодаь хьайбай боахама оасарле ма хулла лакхьара тIехьа йола социалистически яхь. Цу яхье хьалха а латташ, шоашта уллув къахьегарашта масал луш ба доярками: «Юбилейный» совхозера З. Ховбахмадова, «ЦхьоалагIча мая» цIерагIча колхозера Т. Хадырова, Ленина цIерагIча колхозера З. Айдамирова, дукха кхыбараш.

ЦIей дезде арабаьннараш юкъе я республике шоай цIи дIайоазийта бурув тохара балхий Горячеводски управлене коллектив. Цу коллективо укх шера хьалхарча итт бетта планал совгIа 2 эзар метр лоамал воравдашта бурув техад, планал совгIа 23 процент лакхъьяй къахьегама оасарле. Уккхаза кIезига ц шера 5 эзар метр бурув тохара бола цIи хезача бурувдеттачун Г. И. Шуликина бригада тIахьехам хьалланьа бригадаш. Шурча хьалйцача управлене коллективо кхоачашъяьй пятилетка цхьайттлагIча шера задане. Цудухья йиза боккъо а йолаш цу хьалхелаттача коллективо дIаболабаьб пхе шера план В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхоачашъяра тIехьара патриотически тIахьехам.

Деташ гIоздаьина боагIа демонстрантий колоннашка Грозненски мехкахоа болхлой. Массехк ди хьалха царга дика кхаъ кхаьчаб Москвера. КхоалагIча квартала итогех цу коллективана, шоллагIча квартале санна, из юха а яхье котъьиьнарг а лаьрхIа хьокхал РСФСР хьун боахама министерстваи профсоюза ЦК-н карара кара тела ЦIе байракх.

Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш шоай къахьегаме рапорташ дахьаш чакхъьлар майдан тIа гIолла «Сельхозтехника» районашта юкъерча отделене, Грозненски газ чакхйоахача завода, кхыйолча предприятей а боахамий а коллективаш.

Грозне хиннача къахьегамхой демонстрапе кхы цIаькхаза а къаьста хьахьекхар хьамсарча партенеи халкъан юкъера йоагIа цхьоагIо, парте планаш кхоачашъяра къахьегамхоша шоай беррига хьинар тIадерзадела. Сийлахь - боккхача Октябра идеалашта, В. И. Ленина васкеташта уж боарам боацаш мутIахьа болга.

Демонстраци чакхъьлча бийса яхалца театрашка, культура дворецашка, кинотеатрашка деташ гIоздаьнна салоIаш хилар городе баха нах.

Б. КОСТОЕВ,
С. МУТАЛИЕВ.

СУРТАШ ТIА: демонстраце довгъоахой.

В. ЕЛИЗАРОВА суртащ.

ЦIей дездеш я республика

ШАЛИ

Хоза кийчъяьй Шали яхача юрта В. И. Ленина памятник латта майда. Трибунана шинна оагIорахьа гуш да вай партен правительствен кулгалхой портреташ. Уккхаза хьатIаухаш латт Шалински района колхозахой, совхозий, промышленни предприятей, школай, учреждений коллективай колоннаш.

Итт сахьат доал. Трибуна тIа хьатIабоал КПСС Шалински райкома бюро членаш, района дежагIбола болхлой, тIемех къахьегамеи ветеранаш.

ДIайолалу Сийлахь - боккхача Октябра 62 шу дузача денна — 7 ноябро сийна хетаь демонстраци. Эггара хьалха майда тIа йоал байракхаш яхаш йоагIа колонна, тIаккха производства ветеранех, социалистически яхье хьалхалаттарех вIашагIъелла колонна. ДIахо № 3 йолча ПТУ, школай дешархой, промышленни предприятей, колхозийи совхозийи къахьегамхой колоннаш.

Промышленни предприятешта юкъе хьалха йоагIа укх пятилетке къаьстта дика хьоххамаш гойташ болх беча «Пищемаш» завода къахьегамхой колонна.

Колхозхойи совхозий болхлойн колоннашта хьалха я «Шалинский» совхоза яр. Цу боахама коллектива из боккъо еннай юрта боахама продукци лаккхарал из паччахьалкхена дIаларарал ялармаш тIеххоачаш да еш укх пятилетке цо цхьа шу дIа да дохийташ къахьегарах.

Трибуна хьалхашка гIолла тIехьбувла къахьегамхой Сийлахь - боккхача Октябра цIейца даькъала бувцаш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара низ, хьинар кхо ца деш къахьега тIахьехаш трибуна тIара аргIа-аргIагIа къамаьл ду КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара У. А. Исмаилова, райисполкома председатела Л. С. Сайдаева, райкома секретараша Н. И. Аядинова, М. З. Демильхановас.

Демонстраци чакхъьлача тIехьагIа спортивни яьашка дакъа лоацаш, художественни самодеятельноста артисташа увттадеча концерташка хьежаш, халхараш деш, иллеш доахаш дIадихьар шоай цIей.

ГУДЕРМЕС

Сийлахь - боккхача Октябрьски революце 62 шу дуза ди дезде дукха нах гулбелар Гудермесе В. И. Ленина памятник латтача майда тIа. ИттлагIа пятилетка толамца чакхъяккха тIахьехаш лозунгаш, плакаташ да массанахьа гуш.

ЦIейна хетаь митинг хьаелл КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. В. Волкова. ИттлагIча пятилетка дIадахача кхаь шерен укх шерен даьхача толамех, тIехь тIайоагIача хана кхоачашъе девача хьалхашка латтача декхарех лоаца къамаьл ду цо. Цул тIехьагIа йоалу Гудермесски района къахьегамхой демонстраци. Эггара хьалха чакхбовл къахьегамех тIемех ветеранаш, номераш 8,24 йолча профтехучилищай, школай дешархойи хьехархойи, педагогически училища студенташ. Промышленни предприятешта юкъе хьалха я типографе, «Горпищекомбината» колоннаш, совхозашта юкъе — «Дружба», «Гудермесский» яхараш.

Демонстраци чакхъьлча халхабувлаш, иллеш доахаш, концерташка хьожаш дукха ха яьккхар Гудермеса къахьегамхоша. ХIаьта «Терек», «Восточный», «Кошкельдинский», кхыча совхозий къахьегамхой шоай юрташка хилар Сийлахь - боккхача Октябра цIей дездеш.

АЧХОЙ-МАРТАН

Сийлахь-боккхача Октябра цIейга дика кийчъеннай Ачхой-Мартановски района центр. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дуза ди дездеча митинге гулбеннаб районерча юрта боахама а промышленни предприятей а къахьегамхой, интеллигенци, кагирхой аикалаш, дешархой.

Сийлахь-боккхача Октябра цIейна хетаь митинг хьа а йилла халкъа депутатий Ачхой-Мартановски районерча исполкома председатела М. М. Керимова къамаьл де дош лу КПСС РК хьалхарча секретара А. Т. Хапикова. Хьалкъа боахаме толамаш даьха къахьегамхой дукха ба районе. Цар хьинаро дакъа лаьцад дуккхача совхозий а предприятей а толаме. Ишта цу районера «Новосельский» совхоза коллектив иттлагIча пятилетка планаш тIеххоачаш а я, хIанз цхьайттлагIча пятилетка чотах къахьегаш я. Шоай совхоза къахьегамхой толамехи царна хьалхашка латтача декхарехи лаьца къамаьл дир митинге цу совхоза керттерча экономиста И. С. Зиниолас. Цул совгIа митинге къамаьлаш дир «Лермонтовский» совхоза директора Д. М. Дедиева, «Самашкинский» совхоза партбюро секретара Р. Ш. Анзаева, ВЛКСМ РК хьалхарча секретара С. С. Черноева, № 3 йолча юкъерча школа дешархочо Муслиева Заремас, Самашкински консервни завода хьалхалаттачо Мурадов Ризвана, кхычар. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дузача ден сийна къахьегаш шоай коллективаша даьхача толамех дийцар, хIаьта дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега дош а делар.

УРУС-МАРТАН

Дерригача советски халкъа, дуней тIарча прогрессивни адамаш доккхача цIейга — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дизарга хьинаре къахьегаш бахкаб Урус-Мартана района къахьегамхой.

Итт сахьат даьнна ха Сийлахь-боккхача Октябра цIейна хетаь митинг хьаелл Урус-Мартановски райисполкома председатела М. П. Бежаева. Митинге бахка района къахьегамхой даькъала а бийца цо дош лу КПСС РК шоллагIча секретара С. Б. Дажаевна. Цо дийцар цIейна накъабоагIаш района къахьегамхошта карагIдаьннача толамех, ер шу кхоачадала юхейисача хана де дезарех.

Шоашта а, шоай коллективашта а, новкъосташта а карагIдаьнна толамаш бахьан долаш ерригача района къахьегамхой доккхача цIейца даькъала бувцаш къамаьлаш дир: «Гехинский» совхоза директора Х. У. Такаева, «Горец» совхоза свеклаш лелаеча звеной звеньеваас З. Абуевас, «Красноармейский» совхоза парткома секретара А. Х. Ахматова, «Сельхозтехника» районни объединене тракториста А. Абубакарова, района военкома А. С. Дроздова, кхычар.

Митинг чакхъьяьначул тIехьагIа санъердаш хилар урус-мартановцаш.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малиновски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителан — 9-24-03; бехктоххана секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахаре — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Малиновского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-2404; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ05325. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Малиновски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Малиновского, 92. Заказ № 6530.